

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра германської і української філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти
магістр

на тему: «Лексична репрезентація англомовного військового дискурсу»

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньо-професійною
програмою
Германські мови і переклад
(англійська та німецька мови)
спеціальності 035 Філологія
ступеня вищої освіти Магістр
групи 1
Якуба В. О.
Керівник: Шаравара Т.О.
Рецензент: Рудич О.О.

Полтава - 2024 року

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

Освітньо-професійна програма Германські мови і переклад
(англійська та німецька мови)
Спеціальність 035 Філологія
Ступінь вищої освіти Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Наталія СИЗОНЕНКО
13 листопада 2023 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Якуби Владислава Олександровича

1. Тема роботи: «Лексична репрезентація англomовного військового дискурсу», керівник роботи: магістр з перекладу, доктор історичних наук, професор кафедри політології, історії і філософії Шаравара Тамара Олексіївна

Затверджено засіданням кафедри протокол № 8 від 30 жовтня 2023 р.

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи 3 грудня 2024 року

3. Вихідні дані до роботи:

- спеціальна професійна література,
- джерелах глобальної мережі Інтернет в галузі перекладу рекламних текстів, що знаходяться у відкритому доступі,
- результатах роботи наукового гуртка, результатах курсів для неформальної освіти.
- джерела бази практики.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. Основи лексичної репрезентації військового дискурсу в англійській мові

Розділ 2 аналіз лексики в сучасних англomовних військових текстах

Розділ 3. Лексичні особливості військових стратегій і тактик у англomовних джерелах

5. Перелік графічного матеріалу: схеми, рисунки, графіки, діаграми за темою та об'єктом дослідження

6. Дата видачі завдання: 13 листопада 2023 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір і затвердження теми роботи.	03.10.2022 р. – 29.10.2023 р.	
2	Складання і затвердження розгорнутого плану та завдання на кваліфікаційну роботу	30.10.2023 р. – 13.11.2023 р.	
3	Опрацювання літературних джерел	14.11.2023 р. – 13.11.2024 р.	
4	Збір, вивчення і обробка інформації, необхідної для виконання роботи	14.11.2023 р. – 13.11.2024 р.	
5	Виконання теоретичного розділу роботи	14.11.2023 р. – 07.02.2024 р.	
6	Виконання аналітичних розділів роботи	08.02.2024 р. – 01.11.2024 р.	
7	Оформлення тексту роботи	02.11.2024 р. – 07.11.2024 р.	
8	Попередній захист роботи на кафедрі	08.11.2024 р.	
9	Нормо-контроль	09.11.2024 р. – 27.11.2024 р.	
10	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень і пропозицій	28.11.2024 р. – 2.12.2024 р.	
11	Захист кваліфікаційної роботи	17.12.2024 р.	

Здобувач вищої освіти _____ Владислав ЯКУБА

Керівник роботи _____ Тамара ШАРАВАРА

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ЛЕКСИЧНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	9
1.1. Теоретичні аспекти лексичної репрезентації	9
1.2. Специфіка військового дискурсу	15
1.3. Методи аналізу лексики в військових текстах	21
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ВІЙСЬКОВИХ ТЕКСТАХ	25
2.1. Типи лексичних одиниць у військових документах	25
2.2. Контекстуальне використання лексики	32
РОЗДІЛ 3. ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВИХ СТРАТЕГІЙ І ТАКТИК У АНГЛОМОВНИХ ДЖЕРЕЛАХ	37
3.1. Лексичні засоби опису військових стратегій	37
3.2. Лексичні зміни і еволюція лексики у військових джерелах англійської мови	41
3.3. Комплекс завдань для вдосконалення роботи з лексичними одиницями військових стратегій в англійській мові	47
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
ДОДАТКИ	61

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах глобалізації і зростаючої інтеграції міжнародних відносин важливо розуміти специфіку військового дискурсу для адекватної оцінки і комунікації в умовах міжнародних криз і конфліктів.

Військова лексика має свої особливості, що відрізняють її від інших типів дискурсу. Розуміння і аналіз цих особливостей допоможе в кращому усвідомленні військових стратегій, планів і комунікаційних практик. Для військових аналітиків, дипломатів і спеціалістів з міжнародних відносин важливо мати чітке уявлення про те, як використовуються лексичні одиниці у військових текстах. Це допомагає уникнути непорозумінь і сприяє точнішому аналізу ситуацій.

З появою нових технологій і концепцій (наприклад, кібербезпеки, гібридних війн) змінюється і мова військових дискурсів. Дослідження лексики дозволяє відслідковувати ці зміни і розуміти їх вплив на військову комунікацію. Зі зростанням використання медіа, соціальних мереж та електронних платформ для розповсюдження військових новин і аналітики, важливо дослідити, як лексика адаптується до нових форматів і як це впливає на сприйняття військових подій. Лексика, що використовується в військовому дискурсі, може впливати на соціально-психологічні аспекти, такі як формування образу ворога, мотивація і моральний дух військових. Аналіз лексики може розкрити, як мова впливає на ці аспекти і які психологічні ефекти вона може викликати.

Вивчення лексичної репрезентації у військових текстах може внести вклад у порівняльні дослідження між різними мовами і культурами, що є важливим для перекладачів і спеціалістів з міжкультурної комунікації. Точне розуміння лексики і термінології може впливати на ефективність стратегічного планування та навчання військових кадрів. Опанування специфічної лексики допомагає військовим фахівцям краще орієнтуватися в

стратегіях і тактиках, що використовуються у бойових умовах. Дослідження лексичної репрезентації може також включати аналіз того, як військовий дискурс взаємодіє з іншими типами дискурсу, такими як політичний, економічний або медійний. Це допоможе зрозуміти, як військова лексика вписується в загальний контекст суспільного дискурсу.

Для спеціалістів, які займаються перекладом військових документів, точне розуміння термінології є критично важливим. Дослідження лексичної репрезентації може допомогти у підвищенні якості перекладу і адаптації контенту для різних культур і мовних середовищ.

Дослідження може розширити наукове розуміння взаємодії між лексикою і дискурсом, а також вдосконалити методи аналізу специфічних типів текстів, таких як військові.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Кваліфікаційна робота розроблена та впроваджена в полі науково-дослідного напрямку кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін відповідно до теми: «Актуальні питання сучасної філології та особливості викладання мовних дисциплін в аграрному вищому навчальному закладі»

Мета та завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз специфіки лексичної репрезентації англomовного військового дискурсу та визначити ключових лексичних одиниць, що формують його комунікативні та стратегічні функції.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність виконання таких **завдань:**

1. Охарактеризувати ключові особливості військової комунікації та вплив контексту на формування військового дискурсу.
2. Проаналізувати методи дослідження лексики у військових текстах.
3. Виокремити типи лексичних одиниць та їх контекстуальне використання в сучасних англomовних військових текстах.

4. Розкрити лексичні засоби опису військових стратегій, фразеологізмів, метафор та їх еволюцію в англomовних військових джерелах.

Об'єктом дослідження– англomовний військовий дискурс.

Предмет дослідження – лексична репрезентація та особливості використання лексичних одиниць у англomовному військовому дискурсі.

Методи дослідження. Для дослідження лексичної репрезентації англomовного військового дискурсу використовуються кілька методів. Основним методом є контент-аналіз, який дозволяє виявити та класифікувати лексичні одиниці, терміни та фразеологічні звороти у військових текстах. Додатково застосовується частотний аналіз для визначення найбільш вживаних лексичних елементів та їх контекстуального значення. Для глибокого розуміння специфіки військового дискурсу використовуються методи лексикографічного аналізу, що включають аналіз словників та термінологічних ресурсів. Паралельно проводиться порівняльний аналіз між різними типами військових текстів, такими як стратегічні документи, оперативні звіти та публікації. Крім того, застосовується метод аналізу дискурсу для дослідження, як лексика впливає на формування значення і комунікативні функції у військових текстах. Це дозволяє розкрити, як лексичні засоби взаємодіють з іншими елементами дискурсу, такими як структура тексту і контекст.

Наукова новизна дослідження полягає у систематичному вивченні лексичної репрезентації англomовного військового дискурсу з акцентом на виявленні специфічних лексичних одиниць і їх функцій у військових текстах. Вперше проводиться комплексний аналіз типів лексичних елементів, їх частотного використання і контекстуальних особливостей у різних військових жанрах. Дослідження також пропонує новий підхід до оцінки впливу лексики на формування стратегічних і тактичних комунікацій, а також виявляє еволюцію військової термінології та її адаптацію до сучасних умов.

Практична цінність одержаних результатів визначається тим, що вони сприяють точнішому розумінню специфіки англомовного військового дискурсу, полегшують переклад і адаптацію військових текстів, покращують комунікацію у військових і міжкультурних контекстах, а також можуть бути використані для вдосконалення навчальних програм з військової термінології.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота – це самостійне наукове дослідження. Всі результати дослідження та проведений аналіз належні автору дослідження. Усі розробки та система досліджених компетентностей, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження апробовано під час участі в науково-практичних конференціях, круглих столах та інших наукових заходах: V Всеукраїнська науково-практична конференція «Мова і міжкультурна комунікацій: теорія та практика», що проходила в м. Полтава 21 березня 2024 року.

Публікації. За результатами кваліфікаційної роботи було опубліковано тези.

Yakuba Vladyslav Translation transformations in dealing with military terms. *Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика* : зб. матеріалів VI Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 14 листопада 2024 р.). Полтава : ПДАУ, 2024. С. 217-219

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота викладена на 83 сторінках, з них 54 сторінки основного тексту, список використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1

ОСНОВИ ЛЕКСИЧНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

1.1. Теоретичні аспекти лексичної репрезентації

Дослідження лексичної репрезентації дозволяє краще зрозуміти, як специфічні терміни і фразеологізми формують значення і комунікативні функції, а також як контекст і семантичні відносини впливають на інтерпретацію тексту. Це особливо важливо в умовах сучасної глобалізації і міжкультурної комунікації, де точність і зрозумілість лексичних одиниць грають ключову роль у передачі інформації та ефективній комунікації.

Теоретичні аспекти лексичної репрезентації становлять основу для глибокого розуміння того, як мова функціонує для передачі знань і концептів у тексті. Лексична репрезентація визначає, як слова і терміни відображають концептуальні ідентичності, поняття та значення, формуючи таким чином наше сприйняття реальності через текст [15]. Це вивчення включає різноманітні теоретичні підходи, такі як концептуальна семантика, теорії лексичних полів і семантичних мереж, а також дискурсивна і прагматична аналізи.

Джон Р. С. Рендалл в своїх працях визначає лексичну репрезентацію як спосіб, яким мовні одиниці (слова, терміни) відображають концептуальні значення та уявлення в тексті, формуючи зв'язок між мовою та реальним світом [65]. Джон Р. С. Рендалл підкреслює, що лексична репрезентація допомагає зрозуміти, як мова відображає і передає інформацію про світ.

Джордж Лакофф і Марк Джонсон акцентують увагу на тому, як концептуальні метафори та образи формують значення лексичних одиниць [58]. За їхніми дослідженнями лексична репрезентація є частиною

концептуальної репрезентації, що включає використання метафор і образів для структурування нашого розуміння реальності через мову.

За Пітером Коллінгвудом поняття лексичної репрезентації – це спосіб організації і вираження знань і значень у мовній системі, де кожна лексична одиниця має певні семантичні і концептуальні функції [49]. Коллінгвуд зосереджується на організації і функціонуванні знань в рамках лексичної системи.

Серед українських дослідників поняттям лексичної репрезентації займався Олександр Шевченко. Він зазначає, що лексична репрезентація – це процес, за допомогою якого лексичні одиниці в тексті відображають і передають концептуальні значення, формуючи уявлення про різні аспекти реальності [42]. Науковець акцентує на тому, як лексика формує уявлення про реальність через свої концептуальні значення.

Ірина Губарева акцентує увагу на тому, лексична репрезентація вивчає, як слова та терміни структуровано організовують знання і значення в тексті, а також як контекст впливає на інтерпретацію цих одиниць [12]. Дослідниця підкреслює важливість контексту для правильного розуміння лексичних одиниць.

Віктор Громов [11] визначає, що лексична репрезентація є ключовим елементом у вивченні того, як мовні одиниці виражають і передають концепти та значення в специфічних текстових і соціальних контекстах.

За результатами аналізу та узагальнення наукових джерел, лексична репрезентація – це процес, за допомогою якого лексичні одиниці (слова, терміни, фразеологізми) відображають і передають значення концептів, ідей або реальних явищ у тексті.

Цей процес є важливим для розуміння того, як мова формує і передає інформацію, а також як різні типи дискурсів впливають на сприйняття і інтерпретацію текстів (рис. 1). Складові лексичної репрезентації включають

військові терміни, акроніми, фразеологізми, метафори та спеціальні кодифіковані позначення.

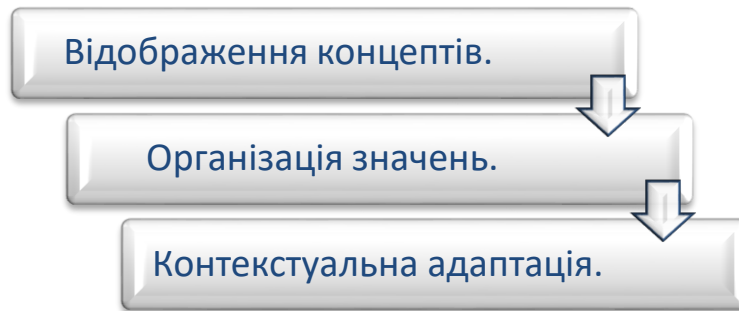

Рис.1.1. Сутність лексичної репрезентації

1. Відображення концептів. Лексична репрезентація визначає, як мовні одиниці представляють конкретні і абстрактні поняття, формуючи уявлення про реальність.

2. Організація значень. Вона показує, як слова і терміни структурують і організовують значення, створюючи систему знань в межах тексту чи дискурсу.

3. Контекстуальна адаптація. Лексична репрезентація враховує вплив контексту на значення лексичних одиниць, що дозволяє змінювати і уточнювати їх значення відповідно до конкретних ситуацій або комунікативних цілей.

Лексична репрезентація дозволяє не лише передавати інформацію, але й формувати уявлення про предмети і явища, впливаючи на сприйняття і розуміння тексту.

Класифікація лексичної репрезентації може бути здійснена за кількома критеріями, в залежності від того, які аспекти лексики і її функцій у тексті розглядаються.

1. За типами лексичних одиниць.
 - Терміни. Специфічні слова або фрази, що використовуються у професійних або технічних сферах для точного позначення понять і явищ.
 - Фразеологізми. Стабільні комбінації слів, що мають специфічне значення, яке не завжди зрозуміле з окремих слів.

- Слова з багатозначністю. Лексичні одиниці, що мають кілька значень в залежності від контексту.

2. За семантичними функціями.

- Конкретні: Лексика, що відображає конкретні, фізичні або матеріальні поняття (наприклад, «ракета», «батарея»).

- Абстрактні: Лексика, що відображає абстрактні поняття або ідеї (наприклад, «стратегія», «тактика»).

3. За функціональним призначенням.

- Інформаційна. Лексика, що використовується для передачі фактів і даних (наприклад, числові дані, назви об'єктів).

- Оцінювальна. Лексика, що виражає оцінки або емоції (наприклад, «потужний», «слабкий»).

4. За контекстуальним впливом [18].

- Текстуально-залежна. Лексика, значення якої визначається специфічним контекстом тексту (наприклад, «операція» в медичному і військовому контекстах).

- Незалежна. Лексика, значення якої в основному стабільне і менш залежне від контексту (наприклад, «дерево»).

5. За семантичними відносинами.

- Синонімія. Лексична репрезентація через використання синонімів для відображення схожих значень.

- Антонімія: Репрезентація через контрастні значення (наприклад, «напад» і «оборона»).

- Гіпонімія і гіперонімія. Репрезентація через відносини між загальними і конкретними термінами (наприклад, «зброя» як гіперонім для «пістолет» і «гвинтівка»).

Ця класифікація допомагає систематизувати лексичні одиниці та зрозуміти, як вони функціонують для відображення і передачі значення в текстах.

Структура лексичної репрезентації – це організація і взаємодія різних

компонентів, що формують значення лексичних одиниць у мовній системі [24]. Вона включає кілька ключових елементів. Розуміння того, як лексичні одиниці організовані і взаємодіють, дозволяє краще інтерпретувати і використовувати мову в різних контекстах [71]. Це допомагає виявити, як значення слів формується і змінюється в залежності від контексту, що є критично важливим для точного перекладу, комунікації та аналізу текстів. Отже метою виокремлення структури лексичної репрезентації є визначення і опис основних компонентів, що складають лексичну репрезентацію, а також вивчення їх взаємозв'язки і вплив на формування лексичних значень. Це дозволяє глибше зрозуміти, як лексика функціонує у мові, як вона відображає концепти і як її структура впливає на сприйняття і інтерпретацію текстів.

Структура лексичної репрезентації включає кілька ключових компонентів, які взаємодіють для створення і відображення значень слів і термінів (Таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

Загальна структура лексичної репрезентації

Елементи	Складові	Характеристика	Приклади
1	2	3	4
Лексичні одиниці	Терміни	Спеціалізовані слова або вирази, які мають точне значення в певних професійних або наукових областях.	Algorithm (in computer science) Jurisdiction (in law) Photosynthesis (in biology)
	Фразеологізми	Стабільні словосполучення, значення яких не може бути зрозуміле з окремих компонентів	Kick the bucket (meaning «to die») Break the ice (meaning «to start a conversation in a social setting»)
Семантичні відносини	Синонімія	Відношення між словами, які мають подібні значення	Happy and Joyful Big and Large Begin and Start
	Антонімія	Відношення між словами з протилежними значеннями	Hot and Cold Tall and Short Light and Heavy

Продовж. табл. 1.1

Контекстуальні фактори	Ситуаційний контекст	Обстановка або умови, в яких використовується лексична одиниця, що впливають на її значення	Bank (could mean a financial institution or the side of a river, depending on context)
	Дискурсивний контекст	Контекст, що складається з попередніх і наступних частин тексту або розмови, який допомагає визначити значення лексичних одиниць	<i>She opened the book and started reading.</i> (context clarifies that book refers to a reading material)
Концептуальні структури	Концептуальні метафори	Мовні вирази, які використовують один концепт для опису іншого	« <i>Time is money</i> » (suggesting that time is valuable like money)
	Семантичні мережі	Структури, що відображають взаємозв'язки між різними концептами і значеннями в мові.	<i>Occupation</i> (node) linked to <i>Doctor</i> , <i>Engineer</i> , <i>Teacher</i> , etc.
Принципи категоризації	Категоризація	Процес класифікації лексичних одиниць у певні групи на основі спільних ознак або функцій	Sports: Team Sports (e.g., soccer, basketball), Individual Sports (e.g., tennis, swimming), Racket
Мовні моделі і теорії	Лексичні семантичні моделі	Теоретичні моделі, які описують, як значення лексичних одиниць організовані в межах мови	теорії, що описують структурні і функціональні аспекти значень

Теоретичні аспекти лексичної репрезентації охоплюють процеси, за допомогою яких слова, терміни та фразеологізми передають концептуальні значення в мові. Лексична репрезентація відображає, як мовні одиниці структурують та організовують знання, а також адаптуються до контексту. Вона включає вивчення семантичних відносин, таких як синонімія, антонімія, гіпонімія і гіперонімія, а також враховує вплив ситуаційного та дискурсивного контексту на значення слів. Концептуальні метафори та семантичні мережі є ключовими інструментами, що допомагають розкрити глибинні зв'язки між значеннями, а категоризація лексичних одиниць дозволяє ефективно організовувати знання в мові.

Теоретичні аспекти лексичної репрезентації також досліджують, як мова відображає культурні і соціальні реалії через вибір і використання лексичних одиниць. Важливим аспектом є аналіз того, як слова і терміни можуть змінювати своє значення або набути нових значень у різних контекстах, що відображає еволюцію мови та її адаптацію до нових реалій [23]. Крім того, лексична репрезентація вивчає, як мовні одиниці передають складні концепти і як вони можуть бути використані для маніпуляції свідомістю через дискурс. Це включає аналіз лексичних засобів, які використовуються для створення певних ідеологічних або політичних ефектів, а також як ці засоби впливають на сприйняття реальності. У військовому дискурсі, наприклад, лексична репрезентація відіграє ключову роль у формуванні та передачі специфічних значень, що мають важливе значення для комунікації в умовах конфлікту або військових операцій.

1.2 Специфіка військового дискурсу

Специфіка військового дискурсу є важливим аспектом мовознавства, що досліджує, як мова функціонує у контексті військових комунікацій. Цей тип дискурсу відзначається унікальними характеристиками, такими як стандартизація термінології, високий рівень лаконічності та ієрархічна структура комунікації. Військовий дискурс включає спеціалізовані терміни та фразеологізми, які забезпечують чіткість і точність у передачі інформації, що є критично важливим для ефективного управління військовими операціями та підтримки дисципліни [3]. Розуміння особливостей мовного використання у військовій сфері дозволяє покращити точність і швидкість обміну інформацією, що критично важливо для успішного виконання завдань та підтримки бойового духу. Крім того, аналіз військового дискурсу сприяє розвитку нових методів навчання та підготовки військових, а також може бути корисним для досліджень в області когнітивної лінгвістики та прагматики.

Для України в умовах сучасних військових і політичних викликів, аналіз специфіки військового дискурсу має особливу актуальність.

Ефективність комунікації. В умовах активних військових конфліктів, точна і своєчасна передача інформації є критично важливою для оперативного управління і стратегічного планування. Вивчення специфіки військового дискурсу дозволяє оптимізувати комунікаційні процеси, забезпечити чіткість наказів і запобігти можливим непорозумінням.

Підтримка морального духу. Військовий дискурс також грає важливу роль у підтримці морального духу військових. Вивчення того, як мовні засоби впливають на мотивацію і дисципліну, допомагає розробити ефективні комунікаційні стратегії для збереження бойового духу та єдності підрозділів [61].

Адаптація до нових реалій. Зі зміною характеру військових конфліктів та новими формами загроз, такими як гібридні війни, важливо адаптувати комунікаційні стратегії та термінологію до нових умов. Аналіз специфіки військового дискурсу допомагає зрозуміти ці зміни і своєчасно реагувати на нові виклики.

Навчання та підготовка. Вивчення військового дискурсу є ключовим для підготовки військових кадрів, включаючи розробку навчальних матеріалів і тренінгів, які враховують специфічні вимоги до комунікації в бойових умовах.

Покращення міжнародної комунікації. В умовах глобальної співпраці і коаліційних операцій, знання специфіки військового дискурсу допомагає покращити ефективність міжнародної комунікації, забезпечити кращу взаємодію з союзниками і партнерами, що є критично важливим для успіху спільних військових операцій.

Проаналізувавши теоретичну і практичну наукову літературу, нами були виокремлені основні характеристики текстів військового спрямування.

1. Стандартизація і термінологія. Уніфіковані терміни і акроніми. Військовий дискурс часто використовує стандартизовані терміни та

абревіатури, що є загальноприйнятими у військовій спільноті. Це допомагає уникнути непорозумінь і забезпечити точність.

Example: «ROE» (Rules of Engagement) – Правила ведення бойових дій.

Example: «MIA» (Missing in Action) – Зниклий безвісти.

Example: «IED» (Improvised Explosive Device) – Саморобний вибуховий пристрій.

Example: «AWOL» (Absent Without Leave) – Відсутній без дозволу.

Example: «FOB» (Forward Operating Base) – Передовий операційний пункт.

2. Стислість і лаконічність. Економія мовних засобів: Військове мовлення характеризується стислим і чітким вираженням інформації, що допомагає зменшити час на комунікацію і підвищити ефективність передачі наказів.

Example: «Engage the target» - Знищити ціль.

Example: «Hold the line» - Тримати позицію.

Example: «Fall back» - Відступити.

Example: «Clear the area» - Очищення території.

Example: «On my mark» - По моему сигналу.

3. Ієрархічність і субординація. Мовлення у військовому середовищі підлягає строгій ієрархічній структурі, що впливає на форму і зміст комунікації, а також на порядок передачі наказів і розпоряджень.

Example: «Lieutenant, report to the command post» - Лейтенанте, доповідати до командного пункту.

Example: «General's orders are to be followed without question» - Накази генерала потрібно виконувати без заперечень.

Example: «Sergeant, lead the squad to the checkpoint» - Сержанте, поведіть відділ до контрольного пункту.

Example: «Private, stay alert» - Солдат, залишайтеся на чеку.

Example: «Major, provide an update on the situation» - Майоре, надайте оновлену інформацію про ситуацію.

4. Психологічний аспект. Підтримка морального духу. Військовий дискурс використовує спеціальні мовні засоби для підвищення мотивації і морального духу військових, що важливо для підтримки бойового духу та дисципліни.

Example: «We fight for freedom» - Ми боремося за свободу.

Example: «Victory is within reach» - Перемога близька.

Example: «Stay strong and united» - Залишайтеся сильними і єдиними.

Example: «Our mission is noble and necessary» - Наша місія є благородною і необхідною.

Example: «Every soldier counts» - Кожен солдат важливий.

5. Контекстуальні аспекти. Ситуаційний контекст. Мовлення у військовому дискурсі часто адаптується до конкретних умов і ситуацій, що визначає значення термінів і фраз.

Example: «Secure the perimeter» (in a combat situation) - Забезпечити периметр.

Example: «Request air support» (during an assault) - Запросити авіаційну підтримку.

Example: «Establish a defensive position» (in preparation for an attack) - Зайняти оборонну позицію.

Example: «Engage the enemy» (when encountering hostile forces) - Контакт з ворогом.

Example: «Conduct a reconnaissance mission» (before an operation) - Провести розвідувальну місію.

Контекстуальні аспекти військового дискурсу охоплюють вплив різних контекстів на формування і розуміння мовних висловлювань у військовій сфері (Таблиця 1.2).

Контекстуальні відповідності в роботі з текстами військового напрямку

Тип контексту	Опис	Приклад
Ситуаційний контекст	Мовні висловлювання часто адаптуються до конкретних умов бойових дій або оперативних ситуацій. Значення термінів і команд може змінюватися залежно від того, чи це мирний час, конфлікт, або спеціальна операція.	«Secure the perimeter» може означати різні дії в залежності від того, чи йдеться про підготовку до наступу чи про захист від нападу.
Дискурсивний контекст	Розуміння висловлювань також залежить від їхньої ролі в загальному тексті або розмові. Залежно від попередніх і наступних висловлювань, значення команд або інструкцій може змінюватися.	"Prepare for extraction" в контексті завершення операції може означати організацію евакуації, тоді як у іншому контексті це може стосуватися підготовки до збору інформації.
Контекст обстановки	Мовні засоби враховують фізичні і соціальні умови навколо. Наприклад, команди можуть бути адаптовані до рівня шуму, часу доби або місця проведення операцій.	«Move to cover» може бути вказівкою на переміщення під час вогню з усіх боків або для укриття від умов навколишнього середовища.
Соціальний контекст	Особливості ієрархії та зв'язків між учасниками комунікації впливають на форму і зміст військового дискурсу. Команди і накази формулюються відповідно до рангу і ролі особи, яка їх віддає чи отримує.	«Lieutenant, report immediately» є наказом, який має інше значення та імперативність, ніж «Private, update me on the status».

Ці контекстуальні аспекти є критично важливими для розуміння та ефективного використання військового дискурсу, забезпечуючи точність і оперативність комунікації.

Адаптація військового дискурсу до нових реалій полягає в тому, як

змінюється і вдосконалюється мовлення у військовому середовищі, реагуючи на нові виклики і умови. В умовах сучасних конфліктів, таких як гібридні війни та інформаційні атаки, терміни і фрази можуть змінювати своє значення або з'являтися нові мовні конструкції для відображення нових тактик і технологій [54]. Військовий дискурс також адаптується до глобальної співпраці, що включає комунікацію з союзниками і партнерами, де важливим є стандартизоване використання термінології для забезпечення зрозумілості і координації. Це також вимагає інтеграції нових технологій, таких як цифрові комунікаційні платформи, які впливають на стиль і швидкість передачі інформації. Усе це забезпечує ефективність та оперативність комунікації у нових умовах військових дій.

Адаптація військового дискурсу до нових реалій полягає в тому, як мовлення та термінологія змінюються в умовах сучасних викликів і технологій.

Наприклад, з розвитком гібридних війн і нестандартних форм конфліктів, з'явилися нові терміни для опису нових тактик і загроз. Термін «cyber warfare» (кібервійна) став важливою частиною військового дискурсу, відображаючи новий тип загроз, пов'язаних з кібератаками та інформаційними маніпуляціями. Подібно, поняття «asymmetric warfare» (асиметрична війна) описує ситуації, де традиційні військові сили протистоять неурядовим групам або партизанам, що використовують нестандартні тактики.

У контексті глобальної співпраці, вживання англійських термінів, таких як «coalition operations» (коаліційні операції), стало необхідним для забезпечення єдності в міжнародних військових зусиллях. Також важливою стала інтеграція нових технологій, наприклад, використання терміна «drone warfare» (війна безпілотниками) для опису нових тактик, що використовують безпілотні літальні апарати для збору розвідданих або нанесення ударів.

З розширенням цифрових технологій та соціальних медіа, нові мовні засоби, такі як «information operations» (інформаційні операції), з'явилися для

опису стратегій впливу через медіа і соціальні мережі. Це включає терміни, такі як «fake news» (фальшиві новини), які описують дезінформацію, що може бути використана для маніпуляції громадською думкою [5].

Таким чином, адаптація військового дискурсу до нових реалій включає не лише зміну термінології, а й впровадження нових мовних стратегій і технологій для забезпечення ефективності та актуальності комунікації у сучасних умовах.

Військовий дискурс є специфічним видом комунікації, що відрізняється високим рівнем стандартизації термінології, стислості висловлювань та чіткою ієрархічною структурою. Він адаптується до нових реалій і технологій, зокрема через впровадження нових термінів і стратегій, що відповідають сучасним викликам, таким як гібридні війни і кіберзагрози. Важливим є також психологічний аспект військового дискурсу, який включає підтримку морального духу та дисципліни. Загалом, ефективність військового дискурсу забезпечується його здатністю швидко і точно передавати критично важливу інформацію в умовах високих ризиків і змінюваних умов.

1.3. Методи аналізу лексики в військових текстах

Методи аналізу лексики в військових текстах є важливими для глибокого розуміння мовного використання в цьому специфічному контексті. Вони дозволяють детально дослідити, як терміни і фрази формують зміст і ефективність комунікації у військових ситуаціях. Аналіз лексики допомагає виявити ключові терміни та акроніми, що використовуються для забезпечення чіткої і зрозумілої передачі інформації. Це включає в себе вивчення термінології, що відображає тактичні, стратегічні та технічні аспекти військових операцій [28]. Методи аналізу також дозволяють дослідити, як контекст впливає на значення термінів, як нові мовні тенденції

інтегруються у військовий дискурс і як зміни у формулюваннях можуть відобразити еволюцію військових стратегій і технологій. Це знання є критично важливим для покращення комунікаційних стратегій, навчання та підготовки військових кадрів, а також для забезпечення ефективної міжнародної співпраці у військових справах.

Принципи добору методів аналізу лексики в військових текстах базуються на кількох ключових аспектах. По-перше, методи повинні відповідати цілям дослідження та специфіці військового дискурсу. Наприклад, якщо метою є глибоке розуміння термінології, лексичний аналіз стане основним інструментом. Якщо ж потрібно вивчити, як змінюється значення термінів у різних контекстах, семантичний і контекстуальний аналізи будуть найбільш корисними.

По-друге, методи повинні бути адаптовані до типу текстів, що аналізуються. Для військових документів, наказів і звітів можуть бути застосовані різні методи в залежності від формату і стилю цих текстів. Наприклад, дискурсивний аналіз добре підходить для розгляду структур і функцій комунікацій, а корпусний аналіз може бути використаний для дослідження тенденцій в частотності використання термінів [19].

По-третє, важливо враховувати контекст дослідження, включаючи культурні та операційні особливості військового середовища. Прагматичний аналіз дозволяє зрозуміти, як мовні засоби використовуються для досягнення конкретних комунікаційних цілей, тоді як семантичний аналіз може допомогти розкрити нюанси значень.

Нарешті, методи повинні бути комплексними і взаємодоповнюючими, щоб забезпечити всебічний підхід до аналізу. Поєднання кількох методів дозволяє отримати більш повну картину мовного використання і краще зрозуміти його роль у військових текстах.

Аналіз лексики в військових текстах вимагає використання

спеціалізованих методів для точного розуміння специфіки і функцій мовного використання. Кожен метод має свою роль і допомагає розкрити різні аспекти військового дискурсу. Основні методи включають лексичний аналіз, який фокусується на вивченні термінів і акронімів; семантичний аналіз, що досліджує значення слів; контекстуальний аналіз, який розглядає зміну значень у різних ситуаціях; дискурсивний аналіз, що вивчає структуру і функцію тексту; корпусний аналіз, який визначає тенденції в частотності термінів; та прагматичний аналіз, що оцінює, як мовні засоби використовуються для досягнення комунікаційних цілей. Ці методи разом забезпечують всебічний підхід до дослідження лексики в військових текстах.

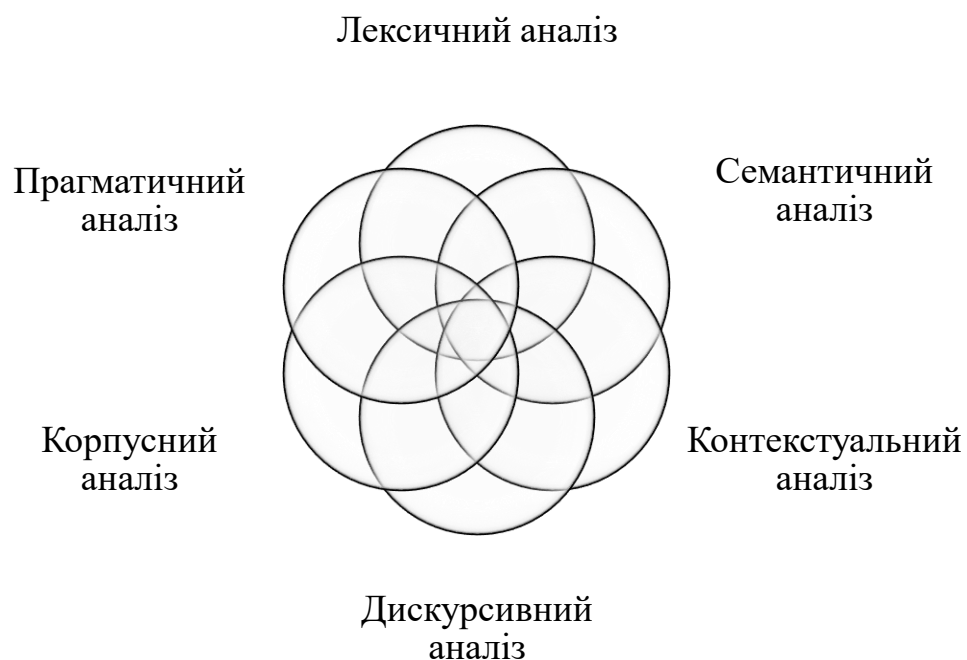

Рис. 1.2 Методи аналізу іншомовної військової лексики

Лексичний аналіз. Цей метод фокусується на вивченні конкретних термінів, акронімів і фраз, що використовуються у військових текстах. Аналіз лексики дозволяє визначити основні терміни і їх значення, а також зрозуміти, як вони впливають на формулювання наказів і комунікацію в цілому.

Семантичний аналіз. Семантичний аналіз вивчає значення слів і виразів

у контексті військових текстів. Це включає аналіз багатозначності термінів і розкриття нюансів, які можуть бути важливими для точного розуміння команд і інструкцій.

Контекстуальний аналіз. Вивчення того, як значення термінів змінюється в залежності від контексту, в якому вони використовуються. Це дозволяє краще зрозуміти, як конкретні висловлювання і команди адаптуються до різних ситуацій, таких як бойові умови або стратегічне планування.

Дискурсивний аналіз. Цей метод вивчає, як лексика впливає на структуру і зміст тексту, а також на взаємодію між учасниками комунікації. Дискурсивний аналіз допомагає зрозуміти, як структура військових текстів і комунікаційних актів впливають на їх ефективність.

Корпусний аналіз. Аналіз великої кількості текстів для виявлення частоти вживання термінів і фраз, а також їх співвідношення в різних контекстах. Це допомагає визначити тенденції у використанні лексики та виявити специфічні мовні патерни, характерні для військових текстів.

Прагматичний аналіз. Вивчає, як лексика використовується для досягнення певних комунікаційних цілей, таких як передача наказів, мотивація або інформування.

Методи аналізу лексики в військових текстах відіграють важливу роль у розумінні специфіки військового дискурсу та його комунікативних функцій. Використання різних методичних підходів, таких як контент-аналіз, лексичний аналіз, дискурс-аналіз і корпусний аналіз, дозволяє дослідникам виявити характерні особливості термінології, фразеології та стилістики військових текстів [13]. Ці методи допомагають не лише систематизувати знання про військову лексику, а й оцінити її еволюцію в умовах зміни соціальних і політичних контекстів. Застосування різноманітних методів також сприяє глибшому розумінню взаємозв'язків між мовою і ідеологією, що є критично важливим для аналізу сучасних військових комунікацій. Таким чином, комплексний підхід до аналізу лексики в військових текстах відкриває нові горизонти для вивчення лексичної репрезентації військового дискурсу.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ЛЕКСИКИ В СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ВІЙСЬКОВИХ ТЕКСТАХ

2.1. Типи лексичних одиниць у військових документах

Різні типи лексики відіграють важливу роль у військових документах, оскільки вони забезпечують різноманітність і точність у передачі інформації. Лексика в військовому дискурсі може бути поділена на кілька категорій, кожна з яких має свої специфічні функції і особливості. Ці типи лексики включають терміни, акроніми, фразеологізми, синоніми та термінологічні одиниці. Розуміння і правильне використання кожного з цих типів є критичним для забезпечення ефективної комунікації і управління у військових операціях.

Терміни забезпечують точність і специфічність, описуючи технічні та операційні аспекти військової справи. Акроніми спрощують комунікацію, скорочуючи довгі терміни до зручних і зрозумілих форм. Фразеологізми відображають стійкі вирази, що часто використовуються для опису специфічних ситуацій або процесів у військовому контексті [37]. Синоніми надають можливість вибору між словами з подібним значенням, що дозволяє варіювати мову і уникати повторів. Термінологічні одиниці формують комплексні визначення, які допомагають зрозуміти складні концепції і процедури (Рис. 2.1). Терміни надають специфічні визначення для технічних і оперативних концепцій, акроніми спрощують довгі вирази для зручності використання, а фразеологізми відображають стійкі вирази, що сприяють швидкому розумінню ситуацій. Синоніми допомагають уникнути повторів і забезпечують різноманітність у висловлюваннях, а термінологічні одиниці забезпечують комплексні визначення для складних концепцій і процедур. Кожен тип лексики виконує свою функцію, сприяючи ефективній і точній

комунікації в умовах військових операцій і управління (рис.2.1).

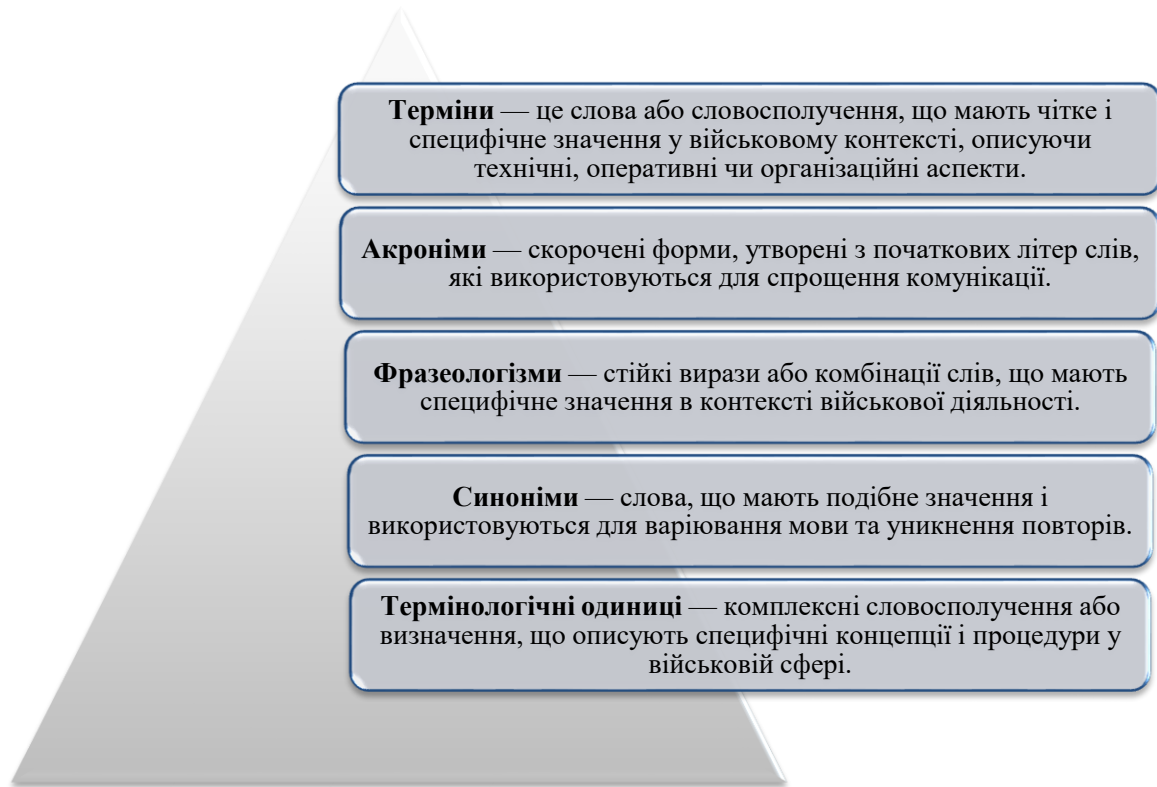

Рис. 2.1. Класифікація спеціальної військової лексики

Знання і правильне використання цих типів лексики дозволяє не лише уникати непорозумінь, але й ефективно комунікувати у різних військових ситуаціях.

Типи лексичних одиниць у військових документах різняться за своєю функцією і призначенням, відображаючи специфіку військового дискурсу. Розкриємо основні їх типи.

Терміни.

Спеціалізовані слова або вирази, що мають чітке значення в контексті військової справи, такі як «ballistic missile» (балістична ракета) або «command structure» (командна структура). Вони використовуються для точного опису технічних аспектів і тактичних елементів. Терміни в контексті військових документів є основними лексичними одиницями, що забезпечують точність і однозначність у комунікації [70]. Вони відіграють ключову роль у формуванні і розумінні специфічних концепцій, процедур та технічних

аспектів військової справи. У військових текстах терміни функціонують по різному:

- спеціалізоване значення. Терміни мають чітке і специфічне значення, яке є зрозумілим лише у певному контексті. Наприклад, «ROE» (Rules of Engagement) визначає набір правил, за яких військові сили можуть вступати в бойові дії або використовувати силу, що є критично важливим для уникнення непорозумінь і забезпечення законності дій;

- технічна точність. Військові терміни забезпечують технічну точність, що є необхідною для уникнення непорозумінь у критичних ситуаціях. Наприклад, терміни як «target acquisition» (захоплення цілі) і «fire control» (управління вогнем) описують конкретні етапи та процедури в процесі ведення бойових дій;

- уніфікація і стандартизація. Використання термінів забезпечує уніфікацію та стандартизацію комунікації між різними підрозділами, військовими силами і союзниками [33]. Це особливо важливо в міжнародних операціях, де є необхідність узгодження термінології для забезпечення чіткої взаємодії. Наприклад, терміни як «situation report» (ситуаційний звіт) і «after-action review» (огляд після операції) мають єдине значення, що розуміється всіма сторонами;

- командна ієрархія. Терміни часто використовуються для позначення різних рівнів командної ієрархії та їхніх відповідних обов'язків. Наприклад, «platoon leader» (командир взводу) і «company commander» (командир роти) описують різні позиції в структурі командування і їхні ролі в управлінні військовими підрозділами.

- оперативний контекст. Терміни відображають оперативний контекст і специфічні ситуації, в яких вони застосовуються. Наприклад, терміни як «high-value target» (ціль високої цінності) або «strategic position» (стратегічна позиція) визначають важливі об'єкти і позиції, які мають критичне значення для виконання військових завдань.

- взаємозв'язок з тактикою і стратегією. Терміни також пов'язані з

тактикою і стратегією, допомагаючи формулювати і реалізувати плани дій. Наприклад, «defensive position» (оборонна позиція) і «offensive maneuver» (наступальний маневр) є ключовими для розробки тактичних і стратегічних планів.

Таким чином, терміни є важливими елементами військового дискурсу, які забезпечують точність, однозначність і ефективність комунікації в умовах військових операцій.

Акроніми. Стислі форми, що складаються з початкових літер слів, часто вживаються для спрощення комунікації, наприклад, «NATO» (North Atlantic Treaty Organization) або «IED» (Improvised Explosive Device). Акроніми в військових документах є скороченнями, що складаються з початкових літер слів, які утворюють більш складні терміни або фрази. Вони виконують кілька важливих функцій у військовій комунікації:

- спрощення комунікації. Акроніми дозволяють скоротити довгі і складні терміни або фрази, що полегшує їх використання в усній та письмовій формі. Наприклад, «NATO» (North Atlantic Treaty Organization) є зручнішим для використання, ніж повна форма терміна, особливо в оперативних звітах та щоденних комунікаціях;

- уніфікація і стандартизація. Акроніми забезпечують стандартизацію і однозначність у термінології, що є критично важливим для уникнення непорозумінь, особливо в міжнародних операціях [48]. Наприклад, «GPS» (Global Positioning System) використовується як у військових, так і в цивільних контекстах для позначення системи глобального позиціонування;

- зменшення часу і простору. В умовах обмеженого часу і простору, наприклад, під час бойових дій або в екстрених ситуаціях, акроніми дозволяють швидко передавати важливу інформацію. Наприклад, «IED» (Improvised Explosive Device) є скороченим терміном для позначення саморобних вибухових пристроїв, що є критично важливим для оперативної безпеки;

- підвищення ефективності. Використання акронімів підвищує

ефективність комунікації шляхом зменшення ймовірності помилок, що можуть виникнути при передачі довгих термінів [13]. Наприклад, «C4ISR» (Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance) є комплексним акронімом для опису систем, які забезпечують командування і контроль у військових операціях.

- специфіка і контекст. Акроніми часто мають специфічне значення в контексті військових завдань або технологій. Наприклад, «AWACS» (Airborne Warning and Control System) позначає літаючий радар, який використовується для спостереження і контролю повітряного простору.

- культурні і організаційні особливості. Військові організації можуть використовувати унікальні акроніми, що відображають їхні специфічні структури і функції. Наприклад, «SEAL» (Sea, Air, and Land Teams) представляє спеціальний підрозділ ВМС США, відомий своєю різнобічною підготовкою і завданнями.

Таким чином, акроніми є важливим елементом військового дискурсу, що спрощує і стандартизує комунікацію, підвищує оперативну ефективність і забезпечує швидкість передачі інформації.

Фразеологізми. Стандартні вирази або комбінації слів, що мають специфічне значення в військовому контексті, наприклад, «on the ground» (на місці, в зоні бойових дій) або «under fire» (під вогнем).

Фразеологізми в військових документах є стійкими виразами або комбінаціями слів, які мають специфічне значення в контексті військової діяльності. Вони виконують важливу роль у комунікації, надаючи інформації характерний відтінок значення та сприяючи точності і зрозумілості висловлювань:

- специфічний контекст. Фразеологізми формують частину специфічної мовної практики у військовому середовищі, забезпечуючи швидке і точне вираження складних ідей або ситуацій. Наприклад, вираз «*hold the line*» означає тримати позицію і не відступати, що є критично важливим для підтримання оборонних позицій у бойових умовах [69];

- ясність і точність. Військові фразеологізми допомагають уникнути двозначностей і непорозумінь у передачі інформації. Вираз «*situation normal, all fouled up*» (SNAFU), що використовується для опису ситуацій, коли все йде не так, як планувалося, забезпечує чітке і зрозуміле повідомлення про проблеми;

- культурні і традиційні аспекти. Фразеологізми часто відображають культурні і традиційні особливості військових сил, формуючи частину їхньої специфічної термінології. Наприклад, «*boots on the ground*» (військові сили на місці) відображає традиційний спосіб опису присутності військ на території;

- оперативна швидкість. Використання фразеологізмів дозволяє швидко передавати важливу інформацію, не витрачаючи час на пояснення. Вирази як «*break contact*» (перервати контакт) або «*take cover*» (знайти укриття) є короткими і зрозумілими, що є критично важливим у стресових ситуаціях;

- психологічний ефект. Фразеологізми можуть мати психологічний вплив на особовий склад, підтримуючи моральний дух і підвищуючи впевненість. Наприклад, вираз «*mission accomplished*» (місія виконана) використовують для сигналізації про успішне завершення завдання, що може підвищити мораль і задоволення від досягнутого;

- офіційний і неофіційний контексти. Фразеологізми можуть використовуватися як в офіційних військових документах і наказах, так і в неформальних розмовах серед військових [1]. Наприклад, у офіційних документах може використовуватися вираз «*conduct operations*» (проводити операції), тоді як у повсякденному спілкуванні можуть використовуватися неформальні фрази як «*under the gun*» (під тиском);

- адаптація до нових реалій. Фразеологізми можуть адаптуватися до змін у військовій стратегії та технологіях, відображаючи нові реалії і умови. Наприклад, вираз «*cyber warfare*» (кібервійна) став актуальним у сучасному контексті, що демонструє адаптацію мови до нових форм конфліктів.

Фразеологізми є важливою частиною військової термінології, яка допомагає ефективно і чітко комунікувати в складних і стресових умовах, підвищуючи як оперативну ефективність, так і моральний дух.

Синоніми.

Слова, які можуть бути використані взаємозамінно, але з деякими відтінками значення, наприклад, «mission» (місія) і «operation» (операція), що можуть мати різні коннотації в залежності від контексту.

Термінологічні одиниці.

Комплексні словосполучення або визначення, що описують специфічні концепції або процедури, такі як «rules of engagement» (правила ведення бойових дій) або «strategic objectives» (стратегічні цілі).

Ці типи лексичних одиниць допомагають структурувати і чітко комунікувати інформацію в військових документах, забезпечуючи точність і зрозумілість у процесі управління і прийняття рішень.

Типізація лексики у військових текстах відіграють ключову роль у забезпеченні чіткості, точності та ефективності комунікації. Терміни надають специфічні визначення для технічних і оперативних концепцій, акроніми спрощують довгі вирази для зручності використання, а фразеологізми відображають стійкі вирази, що сприяють швидкому розумінню ситуацій [66]. Синоніми допомагають уникнути повторів і забезпечують різноманітність у висловлюваннях, а термінологічні одиниці забезпечують комплексні визначення для складних концепцій і процедур. Кожен тип лексики виконує свою функцію, сприяючи ефективній і точній комунікації в умовах військових операцій і управління.

2.2. Контекстуальне використання лексики

Військова комунікація часто включає специфічну лексику, яка може змінювати своє значення в залежності від ситуації, у якій вона

використовується. Контекст визначає, чи буде термін сприйнятий у буквальному чи метафоричному сенсі, а також допомагає уникнути непорозумінь. Наприклад, слово «*mission*» може означати як конкретне завдання, так і загальний напрямок діяльності. Оперативна ситуація, в якій вживається термін, надає необхідний контекст для його правильного тлумачення. У військових операціях, де точність є ключовою, правильне розуміння контексту забезпечує ефективне виконання завдань. Важливо враховувати, що один і той же термін може мати різне значення у різних документах або підрозділах. Контекст також допомагає виявити можливі багатозначності терміна і забезпечити його однозначність. Військові документи і накази повинні бути чітко сформульовані, щоб контекст не призводив до помилок у виконанні. Таким чином, знання і правильне використання контексту є основою для ефективної і безпечної військової комунікації.

Вплив оперативної ситуації на використання лексики у військових текстах є суттєвим для точного і ефективного комунікування. Термінологія може значно змінювати своє значення в залежності від специфічних умов бойових дій чи стратегічних завдань. Наприклад, слово «*deployment*» може стосуватися як розгортання військ, так і розміщення обладнання в різних ситуаціях [48]. В умовах екстремальних ситуацій, таких як під час бойових дій, терміни можуть набувати термінологічного або оперативного навантаження, яке не характерне для звичайних умов. Також важливо, щоб лексика точно відповідала змінам в оперативних планах, оскільки неточності можуть призвести до серйозних помилок. У випадку неочікуваних змін ситуації, терміни можуть адаптуватися або модифікуватися для кращого відображення нових реалій. Наприклад, термін «*situation report*» може мати різний рівень деталізації в залежності від того, чи йдеться про початкову інформацію або про оперативний огляд. Важливо враховувати, що в умовах

швидко змінного фронту навіть стандартні терміни можуть набувати нового значення [39]. Тому регулярне оновлення термінології і її адаптація до нових умов є необхідними для забезпечення точності і швидкості комунікації. Лексичні одиниці, що використовуються в оперативних звітах, повинні чітко відображати поточні реалії і завдання для запобігання непорозумінням і помилкам.

Враховання контексту при роботі з англомовними військовими текстами також включає розуміння специфіки жанру і структури документів. Військові документи можуть варіюватися від формальних наказів і звітів до неформальних меморандумів і розпоряджень, і кожен з цих жанрів має свої вимоги до точності і формальності мови. Наприклад, терміни в офіційних наказах мають строго визначене значення, яке може не відповідати тому ж терміну в більш неформальному контексті.

Важливо також враховувати, що контекст може змінюватися не тільки в залежності від ситуації, але й в залежності від часу. Історичні документи можуть містити терміни, які в сучасному військовому дискурсі вже мають інше значення або зовсім не використовуються [39]. Тому аналіз англомовних військових текстів часто потребує знання історичного контексту та еволюції термінології.

Контекст допомагає зрозуміти, як мовні конвенції і стандарти впливають на вибір і використання лексики. Різні військові сили можуть мати власні термінологічні традиції і стандарти, що можуть відрізнятися від загальних міжнародних норм. Тому знання специфічних мовних практик певної установи або організації є важливим аспектом для точного розуміння текстів. Загалом, уважне врахування всіх цих аспектів контексту допомагає забезпечити повне і точне тлумачення англомовних військових текстів, що є ключовим для успішного виконання завдань і ефективної комунікації в міжнародному військовому середовищі.

Контекстуальне використання лексики у військових текстах є важливим аспектом, що визначає, як слова і вирази застосовуються в

залежності від конкретної ситуації та умов. Контекстуальне використання допомагає зрозуміти точне значення термінів і фраз, що можуть змінюватися залежно від обставин, в яких вони використовуються.

Розкриємо види контекстуального використання лексики у текстах військового спрямування (рис. 2.2)

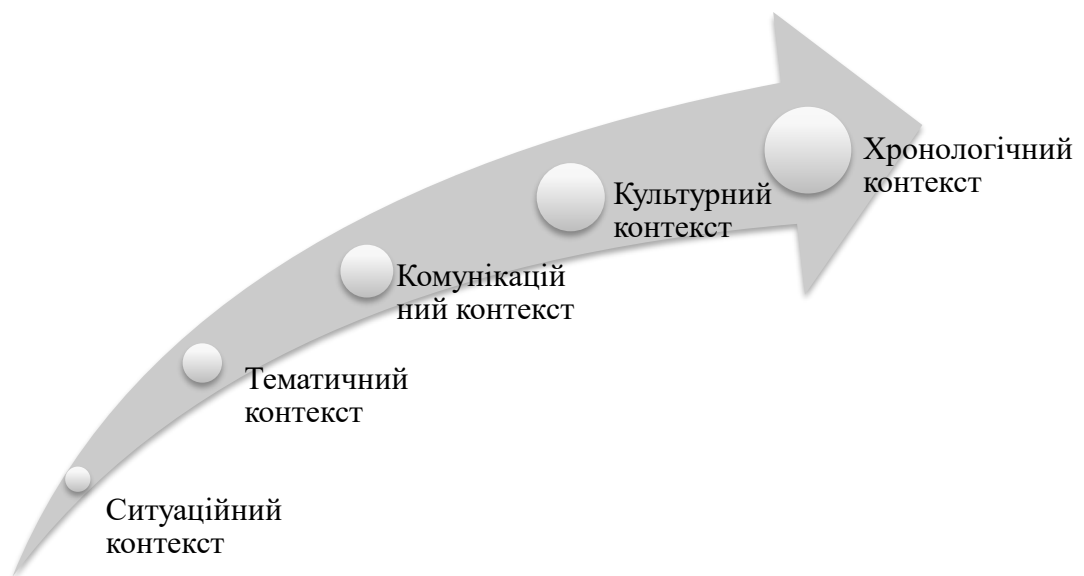

Рис. 2.2. Види контексту у застосуванні лексики військової тематики

1. Ситуаційний контекст. Значення лексичних одиниць може змінюватися в залежності від конкретної ситуації, в якій вони вживаються. Наприклад, термін «*front line*» може стосуватися передової лінії бойових дій у військовому контексті або до місця першого контакту з ворогом, в той час як у метафоричному сенсі може використовуватися для опису людей або ресурсів, що знаходяться в умовах критичного впливу.

2. Тематичний контекст. Лексика в військових текстах може набувати різного значення залежно від теми документа або повідомлення. Наприклад, термін «*logistics*» може стосуватися організації постачання ресурсів у контексті військових операцій, тоді як у бізнесовому контексті

може позначати управління постачанням товарів і послуг.

3. Комунікаційний контекст. Вибір лексики часто залежить від того, хто є адресатом повідомлення і яке завдання стоїть перед комунікатором. Наприклад, в технічних звітах можуть використовуватися детальні терміни і акроніми, які зрозумілі тільки спеціалістам, тоді як у загальних інструкціях для широкої аудиторії може використовуватися простіша мова.

4. Культурний контекст. Культурні особливості можуть впливати на значення і сприйняття лексичних одиниць. Військові терміни та фрази можуть мати специфічні культурні відтінки, які можуть бути зрозумілі лише в контексті певної країни або військової традиції [6]. Наприклад, вираз «*marching orders*» може мати особливе значення в контексті британської військової традиції.

5. Хронологічний контекст. Лексичні одиниці можуть змінювати своє значення в залежності від часу. Наприклад, терміни, що використовувалися під час певних історичних конфліктів, можуть мати інше значення сьогодні. Вираз «*Cold War*» відноситься до періоду після Другої світової війни, але має специфічне значення в історичному контексті.

Наведемо найчастіше вживані приклади контекстуального використання військової лексики:

- «*Strike*» може означати ракетний удар в бойовій ситуації або страйк в контексті трудових відносин.

- «*Intel*» (розвідка) у військових документах відноситься до інформації про ворога, а в загальному контексті може означати будь-яку інформацію або дані.

- «*Deployment*» в військовому контексті може позначати розгортання військових сил або техніки, тоді як у бізнесі це може стосуватися впровадження нових систем або програм.

Контекстуальне використання лексики дозволяє забезпечити точність і

зрозумілість у передачі інформації, враховуючи різноманітні аспекти ситуації та аудиторії. Це допомагає уникнути непорозумінь і забезпечити ефективну комунікацію в умовах військових операцій.

Контекст у текстах військової тематики, особливо англомовних, відіграє вирішальну роль у точності й ефективності комунікації. Він визначає значення термінів і фраз, адаптує їх до конкретних оперативних ситуацій, і допомагає уникнути непорозумінь та помилок [61]. У військових текстах контекст дозволяє правильно інтерпретувати багатозначні терміни та забезпечує однозначність у складних і динамічних умовах. Знання і врахування контексту є ключовими для успішного виконання завдань і прийняття рішень у військовій сфері.

Військовий дискурс часто використовує спеціалізовану лексику, яка без відповідного контексту може бути неправильно інтерпретована, що призводить до потенційно небезпечних наслідків. Контекст також враховує культурні, соціальні та оперативні фактори, що дозволяє адаптувати лексику до змінних умов і нових викликів. У підсумку, контекст є ключовим елементом, що підтримує ефективність і безпеку військової комунікації, роблячи її більш адаптивною і точною.

РОЗДІЛ 3

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВИХ СТРАТЕГІЙ І ТАКТИК У АНГЛОМОВНИХ ДЖЕРЕЛАХ

3.1. Лексичні засоби опису військових стратегій

Військова стратегія, як комплекс заходів для досягнення певних військових цілей, використовує специфічну лексику для точної і чіткої комунікації між військовими підрозділами, командуванням і союзниками. Лексика, яка використовується для опису планування та виконання військових операцій, має забезпечувати точність, стислість та зрозумілість. Лексичні засоби, такі як терміни, акроніми, фразеологізми та метафори, відіграють вирішальну роль у передачі стратегічної інформації, особливо в умовах обмеженого часу та високого рівня відповідальності [53]. Військові тексти часто є складними і насиченими спеціалізованими одиницями, що підкреслює важливість їх правильного використання для досягнення взаєморозуміння між військовими підрозділами.

У військовій комунікації точність і швидкість передачі інформації є критичними факторами для успішного виконання завдань. Уніфікована лексика дозволяє уникнути помилок, які можуть мати фатальні наслідки, особливо в багатонаціональних операціях, де різні армії взаємодіють, використовуючи англійську мову як основний засіб комунікації. Крім того, постійне оновлення і адаптація лексики до нових технологічних реалій і змін в оперативних тактиках робить це дослідження особливо важливим у сучасному військовому контексті.

Лексичні засоби відіграють важливу роль у точному і швидкому переданні стратегічної інформації у військових комунікаціях. Вони дозволяють знизити ризик неправильного тлумачення команд, що є критичним у бойових умовах. Військова термінологія та акроніми забезпечують ефективність взаємодії між різними підрозділами та

командуванням [7]. Фразеологізми та метафори допомагають передати складні стратегії у стислій та зрозумілій формі. Завдяки використанню чітко визначених лексичних одиниць досягається максимальна ефективність планування та виконання військових операцій.

Лексичні засоби опису військових стратегій – це сукупність спеціалізованих мовних одиниць, таких як терміни, акроніми, фразеологізми, метафори та кодифіковані позначення, що використовуються для чіткого і стислого передання стратегічної інформації, планування та координації військових дій [44]. Ці засоби забезпечують точність комунікації, сприяють розумінню складних операцій та сприяють ефективній взаємодії між військовими підрозділами.

Для ґрунтовного дослідження специфіки застосування військової лексики в англійській мові нами була розроблена система лексичних засобів вираження військових стратегій (Додаток Б).

Сфера застосування лексичних засобів опису військових стратегій включає:

1. Офіційні військові документи: планування операцій, накази, інструкції, звіти.
2. Військові карти та плани: позначення стратегічних та тактичних положень.
3. Міжнародні військові операції: комунікація між арміями різних країн, де англійська мова може бути основним засобом спілкування.
4. Польові комунікації: оперативні та тактичні звіти, команди та накази під час бойових дій.
5. Навчальні матеріали та тренування: підготовка військових кадрів, навчання нових стратегій та тактик.

Лексичні засоби опису військових стратегій застосовуються в різних контекстах, що охоплюють широкий спектр військової діяльності. Вони використовуються у офіційних документах, таких як плани операцій і накази,

де точність і чіткість є критичними для ефективного виконання завдань [31]. У військових картах і планах ці лексичні засоби допомагають точно позначати стратегічні та тактичні позиції, що полегшує координацію і взаємодію між підрозділами.

У міжнаціональних військових операціях, де англійська мова часто є основним засобом комунікації, спеціалізовані терміни та акроніми дозволяють забезпечити злагоженість і уникнути непорозумінь. У польових комунікаціях лексичні засоби допомагають швидко і ефективно передавати команди та звіти під час бойових дій. Вони також відіграють важливу роль у навчальних матеріалах та тренуваннях, допомагаючи військовим кадрам освоювати нові стратегії і тактики.

Лексичні засоби мають значний вплив на ефективність комунікації в військових контекстах. Вони забезпечують точність і однозначність у передачі інформації, що є критично важливим у стресових ситуаціях, де будь-яке непорозуміння може мати серйозні наслідки. Зокрема, чіткі військові терміни і акроніми дозволяють уникнути непорозумінь між різними підрозділами та командами, що може суттєво підвищити координацію і оперативність дій.

Фразеологізми та метафори, хоча і використовуються менш формально, допомагають передавати складні концепції і стратегії у стислій і зрозумілій формі, що сприяє швидкому засвоєнню інформації. Зокрема, ці вирази можуть швидко транслювати складні тактичні і стратегічні ідеї без необхідності детального пояснення [71].

Використання термінологічних одиниць і кодифікованих позначень, таких як числові коди та криптоніми, сприяє забезпеченню конфіденційності і захисту інформації, а також спрощує комунікацію, особливо в умовах обмеженого часу. Це дозволяє швидко передавати важливу інформацію без ризику її переривання або спотворення.

Взагалі, ефективність комунікації в військових операціях безпосередньо залежить від правильного використання лексичних засобів, які

допомагають забезпечити зрозумілість, точність і швидкість передачі інформації, що, в свою чергу, сприяє успішному виконанню стратегічних завдань.

Принципи добору лексичних засобів опису військових стратегій ґрунтуються на точності, однозначності та ефективності передачі інформації. Військові терміни і акроніми мають бути зрозумілими для всіх учасників комунікації, що забезпечує швидке сприйняття і виконання наказів [44]. Фразеологізми та метафори обираються з урахуванням їх здатності передати складні ідеї в стислій формі, що полегшує засвоєння інформації. Кодифіковані позначення повинні бути універсальними та відповідати стандартам, щоб їх можна було легко використовувати в різних підрозділах або навіть міжнародних військових силах.

Труднощі виникають через те, що лексичні засоби можуть мати різні значення в залежності від контексту або країни, що може призвести до непорозумінь. Крім того, акроніми і коди можуть бути надмірно складними або незрозумілими для нових або менш досвідчених учасників комунікації. Іншою проблемою є те, що частина фразеологізмів та метафор може втратити актуальність через еволюцію військових доктрин і зміну бойових реалій, що вимагає постійного оновлення лексичного інструментарію.

Ще один цікавий аспект лексичних засобів опису військових стратегій полягає в їх здатності формувати ідеологічні рамки та впливати на сприйняття конфліктів. Наприклад, використання певних термінів, таких як «зачистка» або «стратегічна перевага», може змінювати тон і трактування подій, надаючи їм більш нейтрального чи позитивного забарвлення. Це дозволяє військовим керівникам не лише передавати інформацію, але й формувати наративи, які можуть мати вплив на громадську думку та навіть на моральний стан особового складу.

Крім того, ці лексичні засоби стають важливим елементом міжнародних коаліційних операцій. Військові терміни і акроніми, що використовуються англійською мовою, часто слугують спільною мовою між

військовими різних країн, сприяючи кращому порозумінню в багатонаціональних операціях. Проте виникають труднощі, коли культурні відмінності впливають на розуміння тих самих термінів, що може призвести до потенційних комунікативних помилок.

Це підкреслює важливість гнучкості та адаптивності лексичних засобів, щоб вони не лише відповідали актуальним вимогам стратегій, але й ефективно працювали в глобальних і мультикультурних військових контекстах.

Лексичні засоби опису військових стратегій включають спеціалізовані мовні одиниці, такі як терміни, акроніми, фразеологізми, метафори та кодифіковані позначення. Військові терміни є основними елементами для точного передання складних стратегічних концепцій та оперативних планів [27]. Акроніми забезпечують швидкість передачі інформації, спрощуючи складні фрази до коротких і зрозумілих форм. Фразеологізми та метафори використовуються для образного і лаконічного пояснення стратегій, що допомагає швидко донести основну ідею. Кодифіковані позначення та числові коди сприяють ефективній комунікації і забезпечують захищеність інформації, особливо в умовах бойових дій. Ці засоби дозволяють передавати інформацію оперативно і точно, що критично важливо для успішного планування і виконання військових операцій.

3.2. Лексичні зміни і еволюція лексики у військових джерелах англійської мови

Лексичні зміни і еволюція у військових джерелах відображають динаміку розвитку військової мови в контексті сучасних викликів і технологічного прогресу. Військові терміни адаптуються до нових реалій, зокрема появи нових видів зброї, кібербезпеки, асиметричних та гібридних конфліктів. Ця еволюція лексики важлива для точної передачі інформації,

ефективної координації військових операцій і підтримки взаєморозуміння між національними та міжнародними військовими структурами [61]. Тому постійна адаптація термінології є ключем до актуальності і ефективності військової комунікації (Рис. 3.1).

Рис. 3.1. Залежність лексичних змін від зовнішніх факторів

Лексичні зміни у військових англійських текстах відбуваються під впливом розвитку військових технологій, змін у військових доктринах та міжнародних відносинах, а також під впливом соціальних та культурних факторів [11]. Ці зміни відображають еволюцію військової мови, адаптацію до нових реалій і потреб, а також вплив нових викликів, з якими стикаються сучасні збройні сили.

Технічний прогрес і нові терміни.

У зв'язку з розвитком технологій, у військовому лексиконі англійської мови з'являються нові терміни, що стосуються сучасного обладнання, тактик та видів озброєння. Наприклад, такі терміни як «drone» (безпілотник), «cyber warfare» (кібер-воєнні дії), «UAV» (unmanned aerial vehicle — безпілотний

літальний апарат) не існували ще кілька десятиліть тому, але тепер є невід'ємною частиною військових текстів.

Зміни в тактиках і стратегіях.

Нові війни та конфлікти призводять до появи або трансформації термінів, пов'язаних з тактиками і стратегіями. Наприклад, поняття "counter-insurgency" (контрповстанська боротьба) стало дуже актуальним після конфліктів в Іраку та Афганістані, де традиційні військові операції були адаптовані під нові умови боротьби з нерегулярними силами.

Акроніми та їх зміни.

Військові англомовні тексти активно використовують акроніми для скорочення складних термінів і назв операцій [50]. З появою нових структур НАТО та інших міжнародних організацій деякі акроніми змінюються або набувають нових значень. Наприклад, акронім «IED» (improvised explosive device — саморобний вибуховий пристрій) став більш поширеним під час конфліктів у ХХІ столітті і символізує зміну характеру загроз.

Глобалізація і вплив інших мов.

Англомовний військовий лексикон зазнає впливу глобалізації. Військові коаліції та багатонаціональні операції сприяють тому, що у військову англійську мову потрапляють терміни з інших мов. Наприклад, слово «bazooka» (базука) було запозичене в американському сленгу після Другої світової війни і стало загальнозживаним терміном для опису протитанкової зброї.

Соціальні зміни і нові концепції.

Лексика також змінюється під впливом соціальних факторів. Зокрема, нові терміни, такі як «inclusive leadership» (інклюзивне лідерство) і «gender integration» (гендерна інтеграція), відображають зміни у військовій культурі та спроби зробити армію більш інклюзивною та різноманітною. Такі зміни також відбиваються у військових текстах та документах.

Отже, лексичні зміни у військових англомовних текстах є динамічним процесом, що залежить від багатьох чинників. Нові терміни і концепції

адаптуються до реалій сучасної війни та відображають еволюцію військових стратегій, технологій і соціальних структур.

Еволюція лексики у військових джерелах англійської мови є складним процесом, який відображає зміни у військових стратегіях, технологіях, культурних впливах та міжнародній політиці. Протягом століть військові тексти адаптувалися до нових викликів, що відображалось у появі нових термінів та зміні значень вже існуючих.

1. Стародавні терміни та класичні стратегії.

У ранніх англійських військових текстах, таких як трактати часів середньовіччя та Відродження, домінували терміни, що описували традиційні види зброї та тактики, як-от «archer» (лучник), «knight» (лицар), «siege» (облога), «infantry» (піхота). Ці слова, хоча і використовуються досі, мають дещо застаріле звучання і сьогодні поступилися новітнім термінам, які відображають сучасну епоху війни.

2. Військова лексика ХХ століття.

Перша і Друга світові війни принесли величезні зміни у військову лексику. З'явилися нові терміни для позначення сучасних видів зброї, техніки та стратегій, як-от «tank» (танк), «bomber» (бомбардувальник), «trench warfare» (окопна війна), «blitzkrieg» (блискавична війна). Наприклад, термін «blitzkrieg», запозичений із німецької, став символом швидкої і руйнівної стратегії, що застосовувалася під час Другої світової війни.

3. Холодна війна та нові поняття.

Після Другої світової війни, в епоху Холодної війни, термінологія змістилася до концепцій, пов'язаних із ядерною зброєю, шпигунством та політичною протидією. Поняття «deterrence» (стримування), «mutually assured destruction» (взаємно гарантоване знищення), «proxy war» (війна через посередників) стали ключовими термінами, що описували геополітичне протистояння між блоками.

4. Постколоніальний період і тероризм.

Після розпаду колоніальних імперій та появи тероризму як глобальної

загрози військова лексика знову еволюціонувала. Терміни «counter-terrorism» (контртероризм), «asymmetric warfare» (асиметрична війна), «guerilla tactics» (партизанські тактики) набули поширення після подій 9/11 і стали невід'ємною частиною військових дискурсів. Наприклад, «asymmetric warfare» описує конфлікти, де одна сторона значно слабша і використовує нестандартні методи боротьби.

5. Технічна революція та нові акроніми.

Сучасні конфлікти стали сильно залежати від технологій, що призвело до появи нової термінології, пов'язаної з кіберпростором та безпілотними технологіями. З'явилися терміни «drone» (безпілотник), «cyber warfare» (кібер-воєнні дії), «UAV2 (unmanned aerial vehicle — безпілотний літальний апарат), «AI-assisted targeting» (наведення за допомогою штучного інтелекту). Ці терміни відображають новітні стратегії, де бойові дії проводяться не лише на полі бою, але й у цифровому просторі.

6. Інклюзивність і соціальні зміни.

Сучасна військова лексика також піддається впливу соціальних змін. З'являються терміни, пов'язані з інклюзивністю та рівністю, як-от «gender integration» (гендерна інтеграція), «inclusive leadership» (інклюзивне лідерство). Ці терміни свідчать про адаптацію військових сил до сучасних суспільних норм і потреб, які вимагають врахування різних соціальних груп.

Приклади еволюції лексики:

- архаїзми: «pike» (піка), «cavalry» (кавалерія) – втратили актуальність із розвитком сучасної техніки.
- терміни ХХ століття: «tank» (танк), «bomber» (бомбардувальник), «atomic bomb» (атомна бомба).
- сучасні терміни: «cyber warfare» (кібер-воєнні дії), «drone» (безпілотник), «AI-targeting» (наведення на основі штучного інтелекту).

Еволюція лексики військових текстів англійської мови демонструє, як зміни в тактиках, технологіях та соціальних реаліях впливають на розвиток військової мови, адаптуючи її до нових викликів та потреб.

Порівняння вживання військової лексики в різні періоди демонструє, як ті самі поняття чи явища отримували різні мовні засоби у відповідності до часу, розвитку технологій та військових стратегій (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Порівняння вживання військової лексики в різні періоди

Середньовіччя	XX століття	Сучасність
Вид озброєння		
«bow» (лук) – основна зброя стрільців, що використовувалася на полі бою	«rifle» (гвинтівка) – більш сучасна зброя для стрільби, що замінила луки.	«assault rifle» (штурмова гвинтівка) – сучасна високотехнологічна зброя, що використовується в арміях світу
Стратегія ведення бойових дій		
«siege» (облога) – тактика тривалої блокади фортець або міст.	«trench warfare» (окопна війна) – домінуюча стратегія під час Першої світової війни, де війська тримали позиції в окопах.	«urban warfare» (міська війна) – сучасний тип бойових дій, що відбувається в межах міста або урбанізованих зон
Військова техніка		
Відсутні лексичні еквіваленти	«tank» (танк) – нововведення часів Першої світової війни, що революціонізувало сухопутні бойові дії	«drone» (дрон, безпілотник) – безпілотний літальний апарат, що використовується для розвідки та точкових ударів без ризику для пілотів
Оборонні споруди		
«castle» (замок) – захисна споруда, що служила як резиденція і фортеця.	«bunker» (бункер) – підземна споруда для захисту від артилерії або ядерної зброї	«shelter» (укриття) – сучасні мобільні або підземні споруди для захисту під час ракетних чи авіаударів
Тактика руху військ		
«cavalry» (кавалерія) – військові підрозділи, що пересувалися на конях і були мобільною частиною армії.	«mechanized infantry» (механізована піхота) – піхотні підрозділи, що пересуваються на бронетранспортерах або бойових машинах.	«airborne forces» (повітряно-десантні війська) – мобільні сили, що десантуються з повітря, забезпечуючи швидку перекидання і маневреність

Порівняння військової лексики різних періодів показує, як мовні засоби

адаптуються до нових реалій війни, технологічних інновацій та змін у військовій стратегії. Від луку до штурмової гвинтівки, від облоги до міських бойових дій – кожна епоха формує свій набір лексичних одиниць для опису специфічних військових ситуацій [21]. Це підкреслює динамічний характер військової лексики, її здатність швидко реагувати на зміни та необхідність адаптації мовних засобів до сучасних потреб комунікації й ефективності військових операцій.

Лексичні зміни та еволюція лексики у військових джерелах англійської мови відображають адаптацію мови до нових технологій, стратегій та соціальних контекстів. Зміни в озброєнні, тактиках і типах конфліктів призводять до появи нових термінів і змін у значеннях існуючих слів. Наприклад, розвиток технологій вплинув на зміну лексики від «танків» до «дронів», а поява нових форм війни – від окопної війни до кібербезпеки. Ця еволюція свідчить про гнучкість і постійне оновлення військової лексики відповідно до сучасних реалій.

3.3. Комплекс завдань для вдосконалення роботи з лексичними одиницями військових стратегій в англійській мові

Сучасні військові стратегії стають все більш складними і динамічними, що вимагає точного і чіткого мовного опису для забезпечення ефективної комунікації між військовими фахівцями, планувальниками та аналітиками. У зв'язку з цим, існує потреба у розвитку та уточненні термінології, яка б відповідала новим реаліям і технологіям. Глобалізація і міжнародні військові коаліції підвищують важливість універсального розуміння і використання лексичних одиниць у військових стратегічних документах [3]. Це вимагає стандартизації термінів і чіткого визначення терміносистеми, щоб уникнути непорозумінь і забезпечити ефективну співпрацю на міжнародному рівні.

Необхідність розробки комплексу завдань для вдосконалення роботи з

лексичними одиницями військових стратегій в англійській мові обумовлена кількома ключовими факторами. Сучасні військові стратегії все більше залежать від точності та чіткості комунікації, де правильне використання лексичних одиниць стає критичним для успішного планування та виконання операцій. Еволюція військової лексики та поява нових термінів вимагають постійного оновлення знань і навичок роботи з цими одиницями для військових спеціалістів та перекладачів. Швидкий розвиток нових технологій, таких як безпілотні системи, кібербезпека і гібридні загрози, вимагає оперативного впровадження нових термінів і концепцій у військову лексику [16]. Це забезпечить адекватне відображення і опис нових стратегій і тактик, що використовуються в сучасних військових конфліктах. Вдосконалення роботи з лексичними одиницями дозволить краще інтегрувати військову термінологію в навчальні програми та системи підготовки кадрів, що забезпечить підвищення професійної компетентності військових спеціалістів.

Ми розробили комплекс практичних завдань для вдосконалення роботи з лексичними одиницями військових стратегій в англійській мові, спрямованих на покращення розуміння, вживання та аналізу спеціалізованої військової лексики (Додаток Б). Цей комплекс допоможе військовим фахівцям, лінгвістам і перекладачам розвивати компетентність у роботі з термінологією та фразеологією, що використовується у військових стратегічних текстах.

1. Аналіз військових текстів. Завдання полягає у вивченні стратегічних військових документів (оперативних планів, наказів, аналітичних звітів), виділенні ключових лексичних одиниць і їх класифікації. Метою є виявлення термінів і фраз, що вживаються для опису конкретних стратегій.

2. Практичні вправи з перекладу. Учасники отримують тексти англійською мовою, що містять складну військову лексику, та виконують переклад із коментарем до лексичних одиниць. Завдання допоможе глибше

розуміти нюанси використання термінів і фразеологізмів, а також їхній контекст.

3. Складання глосаріїв. Учасники створюють тематичні глосарії лексичних одиниць, які описують військові стратегії, з поясненням значення кожного терміну та його контекстуального вживання. Це дозволить систематизувати знання та швидко орієнтуватися в спеціалізованій лексиці.

4. Контекстуальний аналіз лексики. Завдання передбачає аналіз лексичних одиниць у різних контекстах (наприклад, у наказах, звітах про місії або статтях про військові стратегії) з метою виявлення особливостей їх вживання залежно від ситуації. Учасники мають проаналізувати, як зміна контексту впливає на зміст термінів.

5. Огляд змін військової лексики. Учасники досліджують еволюцію лексичних одиниць у військових текстах протягом часу, порівнюючи старі й нові терміни. Це завдання допоможе відстежити, як інновації й нові тактики впливають на зміни в мові.

6. Створення сценаріїв з використанням військової лексики. Учасники розробляють короткі військові сценарії або плани дій, використовуючи нові лексичні одиниці для опису стратегій. Це допоможе відпрацювати практичні навички комунікації та коректного вживання лексики в реальних ситуаціях.

7. Розбір військових метафор і фразеологізмів. Завдання полягає в аналізі військових метафор і стійких виразів, які часто використовуються в англійських текстах для опису стратегічних операцій. Учасники мають дослідити їх походження, значення та функції в текстах.

Цей комплекс завдань сприятиме розвитку навичок точного та грамотного використання лексики, покращить здатність працювати з англійськими текстами військової тематики, а також допоможе в адаптації термінології до сучасних реалій.

У розробці системи завдань ми послуговувалися рядом принципів їх доборту. Принципи добору завдань для вдосконалення роботи з лексичними одиницями військових стратегій мають велике значення для поглиблення

мовних компетенцій [39].

– актуальність завдань. Завдання повинні відображати сучасні вимоги і реалії військової комунікації. Актуальність завдань дозволяє студентам та дослідникам працювати з найновішими термінами і концепціями, що допомагає їм бути в курсі сучасних змін у військовій лексиці;

– орієнтація на практичні навички. Завдання повинні бути спрямовані на розвиток практичних навичок, таких як аналіз текстів, переклад термінів, створення глосаріїв та контекстуальний аналіз. Це дозволяє студентам застосовувати теоретичні знання на практиці, що є важливим для глибшого розуміння і використання лексичних одиниць;

– врахування різних типів лексики. Завдання повинні охоплювати різні типи лексики, такі як терміни, акроніми, фразеологізми та технічні вирази. Це дозволяє студентам і дослідникам отримати всебічне розуміння лексичної репрезентації в військових текстах;

– залучення до аналізу контексту. Важливо, щоб завдання включали аналіз контексту, в якому вживаються ті чи інші терміни. Це дозволяє зрозуміти, як значення лексичних одиниць може змінюватися залежно від конкретних ситуацій або соціальних умов;

– інтердисциплінарний підхід. Завдання повинні враховувати міждисциплінарний аспект, наприклад, включати елементи з історії, політології або соціології, що допомагає зрозуміти, як культурні та соціальні фактори впливають на військову комунікацію;

– використання реальних джерел: Завдання, що базуються на реальних текстах і документах, дозволяють працювати з автентичними матеріалами, що підвищує їхню практичну цінність. Це допомагає виявити особливості термінології, яка використовувалася в конкретних історичних або військових контекстах;

– розвиток критичного мислення: Завдання повинні стимулювати критичний аналіз і порівняння різних лексичних одиниць і їхнього використання в різних контекстах. Це допомагає розвивати навички

критичного мислення та аналізу, що є важливими для дослідження військової лексики;

– залучення до дослідження змін у лексиці: Вивчення еволюції лексики у військових текстах і її зміни з плином часу дозволяє краще зрозуміти, як зміни в суспільстві та технологіях впливають на військову комунікацію.

Застосування цих принципів у розробці завдань має численні переваги для поглиблення мовних компетенцій (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Поглиблення мовних компетенцій з допомогою розробленої системи завдань

Компетенція	Спосіб формування
Покращення навичок аналізу	Робота з різними типами лексики та контекстуальними аспектами допомагає вдосконалювати навички лексичного аналізу та розуміння специфіки термінології.
Розширення словникового запасу	Актуальні завдання сприяють розширенню словникового запасу, особливо в специфічних областях, таких як військова термінологія.
Зміцнення перекладацьких навичок	Аналіз і переклад термінів з різних контекстів дозволяє поліпшити перекладацькі навички та точність перекладу спеціалізованих текстів.
Поглиблення знань про контекст	Вивчення контексту використання термінів допомагає краще розуміти значення лексичних одиниць у різних ситуаціях та їхній вплив на комунікацію.
Підготовка до практичної діяльності	Робота з реальними текстами і документами забезпечує практичний досвід, що є важливим для подальшої професійної діяльності у військовій сфері або в галузі лексикографії.
Критичний підхід до вивчення мови	Залучення до критичного аналізу лексики та її еволюції розвиває навички критичного мислення і здатність адаптуватися до змін у мовному середовищі.

Комплекс розроблених завдань для вдосконалення роботи з лексичними одиницями військових стратегій в англійській мові довів свою

ефективність у покращенні розуміння і використання специфічної термінології. Ці завдання спрямовані на глибокий аналіз термінів, акронімів, фразеологізмів і метафор, що дозволяє отримати всебічне уявлення про лексичну репрезентацію у військових текстах.

Зокрема, завдання на аналіз метафор і фразеологізмів допомогли виявити, як ці мовні елементи впливають на передачу стратегічної інформації та яку роль вони відіграють у формуванні військових стратегій [6]. Робота з термінами і акронімами продемонструвала важливість точності та зрозумілості в комунікації, що є критичним для ефективного планування і виконання військових операцій.

Класифікація лексичних одиниць та контекстуальне використання продемонстрували, як зміни у виборі і застосуванні лексики можуть впливати на інтерпретацію військових текстів в різних ситуаціях. Практичні завдання також виявили потребу в адаптації мовних засобів до сучасних реалій та культурних особливостей.

Таким чином, розроблений комплекс завдань є важливим інструментом для удосконалення навичок роботи з військовими текстами, покращення комунікації та забезпечення точності і ефективності в стратегії. Цей підхід підкреслює необхідність інтеграції теоретичних знань з практичними навичками для досягнення високих результатів у військовій сфері.

Розроблені практичні завдання для вдосконалення роботи з лексичними одиницями вказують на необхідність інтеграції теоретичних знань з практичними навичками.

ВИСНОВКИ

Дослідження лексичної репрезентації англomовного військового дискурсу відкриває нові горизонти в розумінні, як лексичні засоби формують і передають специфічні концепти та ідеї в сфері військової комунікації [21]. Вивчення цього аспекту дозволяє виявити, як мовні елементи, включаючи терміни, акроніми, фразеологізми і метафори, використовуються для опису складних військових стратегій, тактик та ситуацій, а також як ці елементи еволюціонують у контексті сучасних глобальних подій.

Під час дослідження було визначено, що лексична репрезентація в англomовному військовому дискурсі відіграє критичну роль у формуванні і підтримці військової ідентичності та стратегічної комунікації. Вивчення різних типів лексичних одиниць, таких як терміни, акроніми і фразеологізми, виявило, як вони сприяють точності, зрозумілості та ефективності передачі військової інформації. Зокрема, терміни забезпечують точність і чіткість, акроніми допомагають у зменшенні обсягу інформації та швидкому її передачі, тоді як фразеологізми і метафори додають кольору і виразності військовим текстам, але можуть іноді ускладнювати розуміння для непосвячених.

Розглянуті в рамках дослідження типи лексичних одиниць, такі як терміни, акроніми та фразеологізми, виявилися важливими інструментами для передачі чіткої і точної інформації в контексті військових дій. Терміни забезпечують технічну точність і однозначність, акроніми спрощують комунікацію і дозволяють швидше обробляти інформацію, тоді як фразеологізми і метафори додають стилістичної виразності та можуть вказувати на специфічні аспекти військових операцій. Проте ці елементи також можуть ускладнювати розуміння для тих, хто не знайомий із контекстом.

Аналіз контекстуального використання лексики продемонстрував, що оперативна ситуація та культурні фактори мають значний вплив на вибір і тлумачення лексичних одиниць. Розуміння цього контексту є ключовим для адекватної інтерпретації і застосування військових стратегій, особливо в умовах швидко змінюваного і складного середовища.

Дослідження лексичних змін і еволюції термінології в військових джерелах вказує на те, як нові технології та тактичні інновації впливають на розвиток мови. Відзначено, що лексичні зміни можуть відображати як зміни в стратегіях і техніках, так і більш широкі соціально-політичні трансформації.

Практичні завдання, розроблені для вдосконалення роботи з лексичними одиницями військових стратегій, підтверджують важливість інтеграції теоретичних знань із практичними навичками. Ці завдання, включаючи аналіз метафор і фразеологізмів, класифікацію лексичних одиниць та роботу з контекстом, допомагають покращити розуміння і комунікацію в військових текстах, а також підвищують ефективність стратегічного планування і виконання. Вони показують, як глибокий аналіз лексичних засобів може покращити розуміння військових текстів та сприяти ефективній комунікації у військових та стратегічних контекстах.

Таким чином, дослідження лексичної репрезентації в англійському військовому дискурсі виявилось не лише важливим для теоретичного розуміння мовних аспектів військової комунікації, але і для практичних застосувань у військових та академічних середовищах. Це підкреслює необхідність подальшого дослідження та розвитку методологій для ефективного аналізу і використання військової лексики в умовах сучасних глобальних викликів.

ДОДАТКИ

*Додаток А***Публікації в наукових та науково-практичних джерелах**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра германської і української філології

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра іноземної філології і перекладу

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»
Навчально-науковий інститут філології і журналістики
Кафедра української мови
Кафедра іноземних мов за професійним спрямуванням
Кафедра літературознавства, східної філології і перекладу

БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра іноземних мов і методики викладання
Кафедра української мови та журналістики
Кафедра української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства

«МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

14 ЛИСТОПАДА 2024 Р.
М. ПОЛТАВА

Serazhym Veronika

Research supervisor – Terekhova Svitlana

BRIDGING CULTURES THROUGH TRANSLATION: THEORIES AND PRACTICES IN INTERCULTURAL COMMUNICATION 209

Сергієнко Юлія

Науковий керівник – Антонюк Марина

ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО РЕКЛАМНОГО ДИСКУРСУ 212

Yakuba Vladyslav

Research supervisor – Antoniuk Maryna

TRANSLATION TRANSFORMATIONS IN DEALING WITH MILITARY TERMS 217

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ

Агаповенко Марія, Степанчук Наталя

УСПІШНИЙ ДОСВІД МОТИВАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 220

Антонюк Марина

ВИКОРИСТАННЯ ЗНАНЬ З ТЕОРЕТИЧНОГО КУРСУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПРИКЛАДНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ 222

Берегова Крістіна

Науковий керівник – Матвієнко Леся

ВПЛИВ ОНЛАЙН-РЕСУРСІВ НА ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ 226

Волошин Богдан

ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ КУРСАНТАМИ ВІЗ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ 230

Гнатенко Каріна, Боргун Каріна

ЕВОЛЮЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ ЮРИСТІВ: НОВІ ФОРМИ МОВЛЕННЯ В ЕПОХУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ СПІЛКУВАННЯ 232

Голівер Надія, Курбатова Тетяна, Бондар Ірина

ВИКЛИКИ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ESP В НЕМОВНИХ ЗВО УКРАЇНИ 236

Гончаренко Катерина

Науковий керівник – Воскобойник Валентина

ВИКОРИСТАННЯ ЧАТУ GPT ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ І ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 240

Горох Ігор

Науковий керівник – Бутова Віра

ПОТЕНЦІАЛ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ДЛЯ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ 243

TRANSLATION TRANSFORMATIONS IN DEALING WITH MILITARY TERMS

Yakuba Vladyslav,
2nd year student of the second (master's) level of higher education
majoring in Philology
(specialization Germanic languages and literatures (translation included),
first – English)
Poltava State Agrarian University
Poltava, Ukraine
maksym.kryvchun@st.pdau.edu.ua
Scientific adviser – Antoniuk Maryna,
PhD in Philology,
Associate Professor of the Department of Germanic and Ukrainian Philology
Poltava State Agrarian University
Poltava, Ukraine
maryna.antoniuk@pdau.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-1768-4651>

Translation transformations are essential techniques used by translators to adapt and convey the meaning of the source text into the target language. These transformations become particularly crucial when dealing with specialized fields, such as military terminology. Military texts often contain unique lexicons, complex syntactic structures, and cultural nuances that pose challenges for translators [1]. This paper explores various translation transformations used in the context of military terms, illustrating their application with relevant examples.

During the study of the military discourse, an important role is played by the selection of appropriate translation transformations.

1. **Transposition.** Transposition involves changing the grammatical category of a word or phrase. In military terminology, this often occurs when translating terms from a noun in the source language into a verb in the target language.

Example:

- Source: «To deploy forces».
- Target: «Для розгортання сил».

Here, the verb «розгорнути» is transformed into the noun «розгортання», aligning with the grammatical structure of the target language.

2. **Modulation.** Modulation entails changing the semantic perspective of the source text. This transformation is useful in military contexts to reflect different connotations or contextual meanings.

Example:

- Source: «To launch an offensive».
- Target: «Розпочати наступ».

In this case, «launching» is modulated to «розпочати», providing a clearer understanding of the action in the target language context.

3. **Equivalence.** Equivalence involves finding an equivalent expression in the target language that conveys the same meaning as the source term [3]. This is particularly important in military translations to maintain clarity and accuracy.

Example:

- Source: «Commander-in-Chief»
- Target: «Головнокомандувач».

The term «Commander-in-Chief» is translated into its direct equivalent in Ukrainian, ensuring that the military rank is accurately represented.

4. **Adaptation.** Adaptation involves altering cultural references to make them more understandable for the target audience. Military texts often include culturally specific terms that may not have direct equivalents.

Example:

- Source: «Army Reserve».
- Target: «Резерв Збройних Сил».

Here, the term is adapted to fit the Ukrainian military context, ensuring that the audience can relate to the concept.

5. **Omission.** Omission is sometimes necessary when certain terms may not carry the same weight or relevance in the target language. This transformation helps streamline the translation without losing essential meaning.

Example:

- Source: «The order of the day».
- Target: «Наказ»

In this case, the phrase «the order of the day» is omitted for brevity and replaced with the more concise term «наказ», which conveys the intended meaning effectively.

In conclusion, translation transformations play a vital role in the accurate and effective translation of military terminology. By employing techniques such as transposition, modulation, equivalence, adaptation, and omission, translators can navigate the complexities of military texts. These transformations not only enhance the readability of the translated material but also ensure that the specialized language is appropriately conveyed [2]. Understanding and applying these transformations is crucial for translators working in the field of military language, as it helps bridge the gap between cultures and enhances communication in critical contexts.

Джерела та література

1. Гуменюк Н. Переклад військової термінології: сучасні підходи. Київ : Видавництво НТУ, 2023.
2. Степаненко С. Мовні та культурні аспекти перекладу: нові виклики та підходи. Харків : Вид-во ХНУ, 2022.
3. Munday J. *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. Routledge, 2021.

Додаток Б

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів

Кафедра германської і української філології

Марина Антонюк

Владислав Якуба

**ЗБІРНИК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ З
ЛЕКСИЧНИМИ ОДИНИЦЯМИ ВІЙСЬКОВИХ СТРАТЕГІЙ В
АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ**

Полтава, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	63
ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ	64
Аналіз військових текстів	64
Практичні вправи з перекладу	65
Складання глосаріїв	66
Контекстуальний аналіз лексики.....	67
Огляд змін військової лексики	69
Створення сценаріїв з використанням військової лексики	70
Розбір військових метафор і фразеологізмів.....	71
ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ.....	73

ВСТУП

Збірник завдань для вдосконалення роботи з лексичними одиницями військових стратегій в англійській мові є важливим інструментом для поглибленого вивчення специфічної термінології та фразеології, що використовуються у військових комунікаціях. Лексика військових стратегій відіграє ключову роль у точності передачі інформації, прийнятті рішень та плануванні операцій, тому її правильне розуміння є критично важливим для військових фахівців, перекладачів і лінгвістів. Ці завдання допомагають розвивати вміння ідентифікувати, аналізувати та ефективно використовувати лексичні одиниці в різних контекстах, що сприяє підвищенню професійної компетентності та покращенню комунікації в межах військової сфери.

Збірник включає різні типи завдань, кожен з яких спрямований на розвиток конкретних аспектів роботи з військовою лексикою. Це можуть бути завдання з аналізу текстів, перекладу, створення глосаріїв, а також контекстуального використання термінів. Такі вправи допомагають учасникам вивчити лексичні одиниці не тільки на теоретичному рівні, а й у практичному застосуванні, що є ключовим для розуміння реальних військових ситуацій. Важливо також відзначити завдання, орієнтовані на порівняння еволюції термінології в історичному контексті, що дозволяє простежити зміни у використанні стратегічної лексики. Виконуючи ці завдання, студенти та фахівці вдосконалюють навички роботи з англійськими військовими текстами, підвищують рівень перекладацької майстерності та глибше усвідомлюють лінгвістичні нюанси, що впливають на комунікацію в сучасному військовому середовищі.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

Аналіз військових текстів

Завдання 1. Прочитайте витяг з англomовного військового документа (наприклад, план операції або звіт). Виділіть ключові лексичні одиниці, що описують стратегії та тактики, і класифікуйте їх за типами (терміни, акроніми, фразеологізми).

Завдання 2. У документі «The Joint Forces Operations Plan» виділіть терміни, такі як *force projection*, *preemptive strike*, *counter-insurgency*, і поясніть їх значення.

Завдання 3. Прочитайте розділ військової доповіді англійською мовою та визначте, які терміни використовуються для опису конкретної операції.

Завдання 4. Розбийте текст військового наказу на лексичні одиниці та поясніть їх значення.

Завдання 5. Порівняйте використання лексики в англomовному та українському звітах про військову операцію.

Англomовний текст: «The tactical offensive operation involved a coordinated strike by air and ground forces to disable enemy defenses. The operation utilized precision-guided munitions and real-time intelligence to achieve superior battlefield effectiveness».

Український текст: «Тактична наступальна операція передбачала злагоджене використання авіаційних та наземних сил для нейтралізації оборонних споруд противника. Операція застосовувала прецизійні боєприпаси та оперативну розвідку для досягнення переваги на полі бою».

Завдання 6. Проаналізуйте військову статтю з погляду спеціалізованої лексики та визначте основні стратегічні терміни.

Завдання 7. Проведіть класифікацію лексики з військових звітів за типами: терміни, акроніми, фразеологізми.

Завдання 8. Охарактеризуйте використання термінів в англomовних інструкціях для військових навчань.

Завдання 9. Проаналізуйте мовний стиль стратегічного військового

документа та поясніть, які лексичні засоби використовуються для його опису.

Завдання 10. Зробіть висновки щодо специфіки вживання термінів для опису тактик у документі «The Rules of Engagement».

Практичні вправи з перекладу

Завдання 1. Перекладіть фрагмент тексту, що містить військову лексику, з англійської на українську мову, звертаючи увагу на термінологію. Поясніть переклад кожного терміну та його можливі варіанти.

Завдання 2. Перекладіть фрагмент з тексту: «The airstrike was a critical component of the operational strategy, designed to disrupt enemy supply lines». Поясніть переклад термінів *airstrike* та *operational strategy*.

Завдання 3. Перекладіть фрагмент військового звіту та виділіть терміни, що можуть мати різні варіанти перекладу.

Завдання 4. Перекладіть текст наказу, що містить спеціальну лексику, та поясніть вибір перекладу термінів.

Текст: «All units are to maintain full combat readiness and prepare for a strategic offensive. Ground forces will engage in a flanking maneuver, while air support provides close air cover. Special operations teams are to be deployed behind enemy lines for intelligence gathering and sabotage missions».

Завдання 5. Перекладіть частину документа, що описує стратегію ведення бойових дій, з англійської на українську.

Завдання 6. Виправте переклад військових текстів, де перекладач неправильно зрозумів значення термінів.

Завдання 7. Порівняйте свій переклад з офіційним перекладом військової доповіді та поясніть розбіжності.

Завдання 8. Перекладіть текст з акцентом на правильне відтворення фразеологізмів, використаних для опису тактик.

Текст: «The general ordered a surprise raid to 'shake up' the enemy positions. The operation involved a 'blitz' attack, designed to overwhelm the adversary's defenses before they could react»

Завдання 9. Створіть переклад англомовного сценарію навчальної

військової операції, виділяючи ключові терміни.

Завдання 10. Перекладіть витяг з військового аналізу конфлікту, зберігаючи точність термінології та стилю.

Складання глосаріїв

Завдання 1. Складіть глосарій з 20 військових термінів, що описують різні стратегії, на основі опрацьованих текстів. Для кожного терміну надайте пояснення та приклад використання в контексті.

Завдання 2. *Force multiplier* – термін, що означає фактор, який збільшує ефективність військових сил без прямого збільшення чисельності. Використання: «Drones serve as a force multiplier by providing real-time intelligence». Поясніть роль терміну в реченні, доберіть інші еквіваленти.

Завдання 3. Створіть глосарій з 30 ключових термінів, які описують стратегії у військових звітах.

Текст для аналізу: «The concept of total war has evolved since the early 20th century, now incorporating cyber warfare and asymmetric warfare into traditional doctrines. Modern warfare strategies emphasize the use of both conventional and unconventional forces, utilizing combined arms operations and rapid deployment of special forces to achieve tactical advantages».

Приклад глосарію:

1. Total war – загальна війна.
2. Cyber warfare – кібернетична війна.
3. Asymmetric warfare – асиметрична війна.
4. Conventional forces – регулярні війська.
5. Unconventional forces – нерегулярні війська.

Завдання 4. Додайте до глосарія пояснення та приклади використання акронімів у військовій сфері.

Завдання 5. Охарактеризуйте 15 фразеологізмів, використаних для опису стратегічних військових операцій.

Текст для аналізу: «Strategic military operations often involve terms such as overwhelming force, which indicates a significant numerical or tactical

advantage, and precision strike, which denotes a targeted attack with the intent of minimizing collateral damage».

Глосарій:

1. Overwhelming force – перевага в силі.
2. Precision strike – точковий удар.
3. Shock and awe – шок і страх.
4. Boots on the ground – війська на землі.
5. Hit-and-run tactics – тактика напад і втеча.
6. Line of sight – лінія видимості.
7. Decisive action – вирішальна дія.
8. Force multiplier – мультиплікатор сил.
9. Strategic withdrawal – стратегічний відступ.
10. Rapid deployment – швидке розгортання.
11. Forward operating base – передова операційна база.
12. Combat readiness – бойова готовність.
13. Tactical advantage – тактична перевага.
14. Air superiority – перевага в повітрі.
15. Theater of operations – театр військових дій.

Завдання 6. Створіть глосарій термінів для опису оборонних стратегій та додайте короткий опис кожного з них.

Завдання 7. Зробіть глосарій лексики, пов'язаної з наступальними стратегіями у військовій документації.

Завдання 8. Оформіть глосарій, в якому буде представлено фразеологізми, пов'язані з військовими маневрами.

Завдання 9. Визначте та запишіть терміни, що використовуються для опису планування військових операцій.

Завдання 10. Додайте до глосарія 20 метафор і стійких виразів, що вживаються в стратегічних документах.

Контекстуальний аналіз лексики

Завдання 1. Прочитайте три різні англомовні військові документи і

порівняйте використання одного й того ж терміну в різних контекстах. Проаналізуйте, як змінюється значення терміну залежно від ситуації.

Завдання 2. Порівняйте використання терміну *counter-offensive* у військових наказах, аналітичних звітах та в новинних статтях.

Завдання 3. Визначте, як зміна оперативної ситуації впливає на використання лексики в текстах військових стратегій.

Завдання 4. Порівняйте, як використовуються терміни в текстах наказів та стратегічних аналітичних звітах.

Завдання 5. Проаналізуйте використання одного й того ж терміну у військових наказах та новинних статтях.

Завдання 6. Оцініть, як політичний контекст впливає на вибір військової лексики у дипломатичних звітах.

Текст: «In response to increasing tensions in the region, the coalition forces have undertaken a series of defensive maneuvers aimed at deterring aggression. These maneuvers, including joint military exercises with allied nations, are intended to signal resolve and readiness without escalating the situation further»

Приклад аналізу: «У цьому тексті вживаються терміни, які мають заспокійливий характер: defensive maneuvers (оборонні маневри), deterring aggression (стримування агресії), joint military exercises (спільні військові навчання). Політичний контекст вимагає використання лексики, яка не провокує конфлікт».

Завдання 7. Вивчіть, як змінюються терміни, коли військовий документ націлений на різні аудиторії (військові/цивільні).

Текст для військових: «The command issued orders for a full-scale assault with specific instructions on engagement rules and logistics. All units were to proceed with the planned offensive maneuver as per the strategic framework».

Текст для цивільних: «The military has launched a significant operation to address security concerns. Detailed plans and operational guidelines have been provided to ensure the effectiveness and safety of the mission».

Завдання 8. Проаналізуйте, як зміни в оперативній ситуації можуть

призвести до зміни опису стратегії в документах.

Завдання 9. Порівняйте використання лексики в англомовних військових звітах про різні конфлікти.

Завдання 10. Дослідіть, як змінюється значення термінів залежно від специфіки місії (миротворчої чи наступальної).

Огляд змін військової лексики

Завдання 1. Проаналізуйте лексичні зміни в описі військових стратегій у різні періоди. Порівняйте старі та сучасні терміни, визначивши, як змінювалась лексика з розвитком технологій та нових загроз.

Завдання 2. Порівняйте терміни, що використовувалися під час Другої світової війни (*blitzkrieg*) та сучасних конфліктів (*cyber warfare*).

Завдання 3. Порівняйте використання військових термінів у текстах 20-го і 21-го століть, виявивши зміни в їхньому значенні.

Текст 1 (20 століття): «During World War II, the use of blitzkrieg tactics by the German army was instrumental in their early successes. The rapid deployment of tanks, infantry, and air power overwhelmed opposing forces and allowed for swift territorial gains».

Текст 2 (21 століття): «In the modern era, the emphasis has shifted towards hybrid warfare, incorporating cyber attacks, disinformation campaigns, and irregular forces to achieve strategic objectives without direct confrontation».

Завдання 4. Проаналізуйте лексичні зміни в описі стратегії ведення війни у текстах Другої світової війни та сучасних конфліктів.

Завдання 5. Дослідіть вплив нових технологій на зміну термінології у військових текстах.

Завдання 6. Проаналізуйте, як змінилося використання терміну *cyber warfare* з моменту його введення.

Завдання 7. Порівняйте використання термінів для опису стратегічних бомбардувань у різні історичні періоди.

Завдання 8. Оцініть, як зміна міжнародних загроз (наприклад, тероризм) вплинула на нові терміни у військових документах.

Завдання 9. Проаналізуйте, як змінилося значення терміну preemptive strike з часом.

Завдання 10. Дослідіть, які нові терміни з'явилися у військовій лексиці з розвитком дронів та автономних систем.

Текст 1 (до розвитку дронів): «Military operations relied heavily on manned aircraft for reconnaissance and air strikes. Ground units coordinated with air support to execute missions effectively».

Текст 2 (після розвитку дронів): «The introduction of UAVs (Unmanned Aerial Vehicles) has revolutionized reconnaissance and targeting. Drones provide real-time surveillance and precision strikes with minimal risk to personnel».

Створення сценаріїв з використанням військової лексики

Завдання 1. Напишіть короткий сценарій або план військової операції, використовуючи щонайменше 10 військових термінів або фразеологізмів.

Завдання 2. Виділіть ключові слова в тексті: «The reconnaissance team will deploy drones for surveillance, while the infantry unit initiates a preemptive strike to neutralize enemy forces». Проаналізуйте доцільність вживання різних частин мови. Виокремте стилістичні особливості тексту.

Завдання 3. Напишіть сценарій військової операції, використовуючи ключові терміни для опису оборонної стратегії.

Завдання 4. Складіть план наступальної операції, використовуючи принаймні 15 термінів з військової документації.

Завдання 5. Створіть сценарій навчання для підрозділу, включивши спеціальну військову лексику для опису стратегій.

Завдання 6. Напишіть план миротворчої операції з використанням ключових термінів для опису військових дій.

Завдання 7. Розробіть сценарій військової тактичної операції, використовуючи англійські фразеологізми та метафори.

Завдання 8. Створіть план військової операції, акцентуючи увагу на вживанні лексики для опису інтелектуальних систем.

Завдання 9. Складіть сценарій повітряної операції, описуючи різні

етапи за допомогою специфічної лексики.

Завдання 10. Напишіть сценарій для морської операції, використовуючи ключові військові терміни для опису флотських стратегій.

Розбір військових метафор і фразеологізмів

Завдання 1. Проаналізуйте використання метафор і фразеологізмів у військових текстах, визначте їхню роль у комунікації та поясніть, як вони сприяють опису військових стратегій.

Завдання 2. Проаналізуйте метафору *fog of war* у контексті стратегічного планування та поясніть її значення.

Завдання 3. Проаналізуйте використання метафори *battlefield* в стратегічних військових документах.

Завдання 4. Дослідіть походження та значення фразеологізму *fog of war* у сучасних військових текстах.

Завдання 5. Поясніть, як фразеологізм *boots on the ground* використовується для опису військових дій.

Завдання 6. Визначте метафори у тексті та поясніть, як вони використовуються для опису військових ситуацій

Текст: «The enemy's advance was like a tidal wave, overwhelming our defenses and leaving us scrambling for cover. We had to regroup and counterattack swiftly to stem the tide of their aggression».

Завдання 7. Проаналізуйте, як фразеологізми *full spectrum dominance* та *collateral damage* використовуються в сучасних текстах.

Завдання 8. Дослідіть метафору *breaking the enemy's will* та її функцію в описі військових тактик.

Завдання 9. Оцініть, як фразеологізм *divide and conquer* використовується для опису військових стратегій.

Завдання 10. Проаналізуйте роль фразеологізму *over the top* в описі історичних і сучасних військових операцій.

Завдання 11. Розшифруйте значення фразеологізмів у контексті військових операцій і проаналізуйте їх роль у тексті.

Текст: «The general's decision to launch a preemptive strike was a gamble, but it paid off. The operation was a textbook example of hitting the enemy where they least expected».

Завдання 12. Зберіть фразеологізми, що використовуються для опису бойових тактик і стратегій, і класифікуйте їх за типами (мобільні, оборонні, наступальні).

Завдання 13. Порівняйте використання фразеологізмів у військових текстах різних періодів та культурних контекстів.

Текст 1 (класичний): «Our forces are holding the line, maintaining a staunch defense against the enemy's relentless assaults».

Текст 2 (сучасний): «Our troops are on the front lines, adapting quickly to the changing dynamics of the battlefield and using cutting-edge technology to stay ahead».

Завдання 14. Поясніть, як конкретні фразеологізми можуть змінюватися в залежності від контексту військових операцій.

Текст: «Our operation was designed to be a game changer. We needed to think outside the box and implement strategies that would turn the tide in our favor».

Завдання 15. Проаналізуйте метафори та фразеологізми у текстах, що описують військові конфлікти, і визначте їх вплив на сприйняття інформації.

Текст: «The operation was a high-stakes game where every move was critical. Our forces had to navigate a minefield of challenges, with each decision potentially being a double-edged sword».

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Як лексична репрезентація впливає на формування військової ідентичності в англійській мові?
2. Які основні підходи до вивчення лексичної репрезентації у військовому дискурсі ви знаєте?
3. Які проблеми можуть виникати при перекладі термінів та фразеологізмів з військової тематики між мовами?
4. Як сучасний військовий дискурс відрізняється від класичного в термінах і фразеологізмах?
5. Яким чином культурні та соціальні контексти впливають на специфіку військового дискурсу в англійській мові?
6. Які основні характеристики визначають військовий дискурс і як вони змінюються в залежності від контексту?
7. Як різні методи аналізу лексики можуть змінити наше розуміння військових стратегій?
8. Які переваги та обмеження має контекстуальний аналіз у порівнянні з іншими методами аналізу лексики?
9. Які інноваційні підходи до аналізу військових текстів можна застосувати для покращення розуміння стратегічних документів?
10. Яким чином терміни, акроніми та фразеологізми впливають на точність і зрозумілість військових документів?
11. Як зміна лексичних одиниць вплинула на розвиток військових стратегій і тактик у різні історичні періоди?
12. Які труднощі виникають при роботі з акронімами у військових текстах, і як їх можна подолати?
13. Як оперативна ситуація впливає на вибір лексики в військових текстах?
14. Яким чином культурні та соціальні фактори змінюють контекстуальне використання лексики у військових документах?
15. Які приклади можуть показати важливість врахування контексту

при аналізі військових текстів?

16. Які лексичні засоби найбільш ефективні для опису стратегій у військових текстах?

17. Як вибір лексичних засобів може впливати на зрозумілість і ефективність військових стратегій?

18. Які основні труднощі виникають при використанні специфічної лексики для опису стратегій?

19. Які основні тенденції ви можете виділити в еволюції військової лексики в англійській мові?

20. Як нові технології та тактики вплинули на зміну лексичних одиниць у військових текстах?

21. Які приклади лексичних змін ви можете навести, що показують адаптацію військової термінології до сучасних реалій?

22. Які конкретні завдання можуть допомогти вдосконалити роботу з лексичними одиницями у військових стратегічних текстах?

23. Як створення глосаріїв і аналіз метафор можуть поліпшити розуміння військових стратегій?

24. Які з практичних завдань найбільш корисні для покращення навичок аналізу військових текстів?

Додаток В

Система лексичних засобів вираження військових стратегій

Засіб	Характеристика	Сфера застосування	Приклад
Військові терміни	Спеціалізовані слова, що точно описують військові дії, операції та тактики.	Використовуються у військових наказах, звітах, планах операцій	Offensive, Defensive, Siege, Reconnaissance
Акроніми	Скорочення, що позначають складні терміни чи фрази для швидкої комунікації.	Широко використовуються у військових документах та польових комунікаціях, де є обмеження на час і простір	ROE (Rules of Engagement), AO (Area of Operations), COIN (Counterinsurgency)
Фразеологізми	Стійкі вирази, що мають фіксоване значення та часто використовуються метафорично	Використовуються для неформального опису військових дій або ситуацій, часто зустрічаються в комунікаціях між військовими.	Hold the line (утримувати позиції), Hit the ground running (швидкий початок дії).
Метафори	Вирази, що використовують образи для передачі військових концепцій, сприяють візуалізації стратегії	Використовуються для опису загальної стратегії або тактики у військових звітах і планах.	Battlefield для економічної боротьби, Blitzkrieg для швидкого нападу.
Термінологічні одиниці	Специфічні слова або вирази, що мають усталене значення у військовому	Використовуються в офіційних військових документах, таких як накази, інструкції, плани операцій.	Deployment, Engagement, Surge

	дискурсі.		
Кодифіковані військові позначення	Офіційно затверджені знаки або скорочення, що використовуються для позначення військових підрозділів, видів техніки, об'єктів і цілей.	Використовуються у військових картах, планах операцій і розвідувальних звітах.	NATO Phonetic Alphabet (наприклад, Alpha, Bravo, Charlie для позначення літер), M1 Abrams (позначення танка), F-16 (тип винищувача).
Числові коди	Комбінації цифр, які використовуються для позначення специфічних військових операцій, підрозділів або об'єктів.	Застосовуються для шифрування інформації, позначення операцій або техніки.	Operation Desert Storm, MRE (Meal, Ready-to-Eat – комплект для живлення), 9-line (система для виклику медичної евакуації).
Символічні та графічні позначення	Використання символів і графічних елементів для відображення стратегічних або тактичних положень на військових картах.	Військові карти, плани операцій, візуалізація бойових дій.	Стрілки для позначення напрямку наступу, символи для різних видів підрозділів (піхота, артилерія, авіація).
Криптоніми	Кодові назви, що використовуються для секретних операцій або стратегічних	Використовуються для позначення секретних військових операцій або місій, щоб зберегти їх	Operation Overlord (Друга світова війна), Operation Neptune Spear (ліквідація Осами

	місій.	конфіденційність.	бен Ладена).
Жаргон	Неформальні вирази, що використовуються військовими в повсякденній комунікації, зазвичай поза офіційними документами.	Використовується для неформального спілкування між військовослужбовцями, особливо у польових умовах.	AWOL (Absent Without Leave), SNAFU (Situation Normal All F***ed Up), Grunt (піхотинець).